

SLOVENSKI

ČEBELAR

V s e b i n a :

<p>V novo leto — v leto obnove . . . 2, 5</p> <p>Košmerl Vinko: Prvomajsko tekmo- vanje naših podružnic in družin . . . 4</p> <p>Jože Zupančič: Razgovori — Avgu- štin Bukovec 5</p> <p>Bitenc Drago: Na med ali na roje? . . . 10</p> <p>M. L. Rožman: Preprosto točilo . . . 13</p> <p>Ing. J. Rihar: Medenje na hoji in smreki 14</p> <p>S. R.: Raziskovanje naših pašnih raz- mer 16</p> <p>Alič Alojzij: Kako prevažam? . . . 18</p> <p>Virmašan: Ali čebelarimo prav? . . . 20</p> <p>Rojec Vlado: Tajnosti prezimovanja . . . 21</p> <p>Janko Hrovatin: Pričetek mojega čebelarjenja 28</p> <p>Videtič Barica: Med v kuhinji . . . 30</p> <p>— ar: Tridnevni tečaj za čebelar- ske bolezenske izvedence 32</p> <p>A. Žnideršič: Utrinki 34</p>	<p>Kaj znancev že zasula je lopata . . . 35</p> <p>Polič Radko: V spomin očetu če- belarju — Antonu Poliču 35</p> <p>V. R.: † Maks Kovačič 36</p> <p>Mali kruhek 38, 39</p> <p>Cebela zdravnica. Albinizem. Roje v eksportne panje! Samovoljen roj. Stari običaji v čebelarstvu. Kako spoznamo, kateri panj je ro- jil. Denaturiran sladkor. Staro satje. 38—39</p> <p>Naša organizacija 40</p> <p>Kdor ne uboga, ga tepe nadloga . . . 40</p> <p>Dopisi: Čebelarji na Vrhniki. Če- belarska podružnica v Domžalah. V Litiji. Sv. Jurij pod Kumom. . . 40</p> <p>Zapisnik o prvi seji Čebelarske zadruga 42</p> <p>Delovanje izvršnega odbora Čebe- larske zadruga 44</p> <p>Zadružni vestnik 47—48</p>
---	---

Opozorilo!

Vse čebelarske družine in posa-
mezne zadrugne člane, ki se obračajo
naravnost na svojo zadrugo v Ljub-
ljani, prosimo, naj v vseh zadevah
iščejo predvsem nasveta pri svoji
pristojni podružnici. Če si ta ne bo
znala in vedela pomagati, bo odpo-
slala dopis na Zadrugo v Ljubljani.
Podružnice morajo biti v prvi vrsti

obveščene, kaj se godi na njihovem
področju in kaj žele njeni člani.

Podružnica v Krškem

prosi čebelarje, da ji ponudijo v nakup
kranjiče ali AŽ-panje. Razdeliti jih na-
merava med izseljene čebelarje-povrat-
nike: Kupi tudi roje.

Kupim prazne AŽ-panje

na 10 satnikov. Ponudbe s ceno prosim
na naslov: Robič Al., Moste 33, Zirovnica.

Čebelarji - zadružniki!

Zadružna zavest Vam narekuje, da kupujete vse čebelarske potrebščine v

ZADRUŽNI ČEBELARNI V LJUBLJANI

Tyrševa cesta štev. 21

Domnimo!

*Ne trgajmo vrbovih mačie,
ki dajejo obilo cvetnega prahu. —*

Kat je za naše otroke kruh, to je za čebeljo zalego obnožina.

SLOVENSKI ČEBELAR

Številka 1 — 2

V Ljubljani, 1. februarja 1946

Letnik XLVIII

*Predsednik vlade Ljudske republike Slovenije
tovariš Boris Kidrič*

V NOVO LETO

Nekaj nad pol leta je preteklo, odkar so prenehale regljati strojnice, odkar je potihnilo grmenje topov, odkar so zamrle detonacije bomb in granat, odkar je bil zaustavljen tok krvi, tok dragocene človeške krvi, ki je v potokih in rekah vsevprek oblivala zemeljsko oblo. Nekaj nad pol leta je minilo od tistih groznih časov, pa se ti zdi, da so že, kdo ve, kje za nami. In nehotе se sprašuješ: Ali je res, da so nekđaj brneli nad nami motorji pošastnih letal, ki so sipali smrt in razdejanje na ubogo človeštvo? Ali je res, da smo se še pred nedavnim kakor podgane skrivali po podzemeljskih luknjah in rovih, lačni begali s partizanskimi odredi in brigadami po mračnih gozdovih ter vodili ogorčene borbe z okupatorjem in domačimi izdajalci? Ali niso bile vse to samo mučne sanje, samo podzavesten privid vročičnega bolnika.

Kar je hudega in slabega, človek le prerad pozablja. In morda je prav tako! Golo tarnanje in jadikovanje tako ne more izpremeniti lica preteklosti. A danes še prav posebej ni čas za tarnanje, ni čas za sanjarjenje in obujanje spominov. Rane, ki nam jih je zadal naše svete zemlje lačni tujec, ruševine in razvaline, v katere je izpremenil naše cvetoče domove, so preresen opomin k delu in načrtni obnovi.

Tudi čebelarjem ni prizanašala krvava svetovna vihra. Tudi v naših vrstah so nastale vrzeli in težko nadomestljive izgube. Marsikoga pogrešamo, ki nam je bil veren drug in resničen prijatelj. Nič manj občutna ni stvarna škoda. Saj so nekateri za časa okupacije zgubili vse svoje premoženje, dočim so drugim ostali le prazni, od miši in moljev razdejani panji. Tako se je zgodilo marsikomu, da je v preteklem poletju mogel priti v stik z oboževanimi čebelicami le tedaj, ako jih je poiskal na travniku, ko so obletavale cvetlice in stikale za medečino po njihovih čašicah. Vsi ti obubožani čebelarji se danes zaskrbljeno sprašujejo, kje bodo na pomlad dobili čebel vsaj za en panj, da se bodo lahko kot najbolj preprosti začetniki spet posvetili tej mikavni in lepi gospodarski panogi. In njih skrb je upravičena. Število panjev, ki so bili med okupacijo izropani, požgani ali na kak drug način uničeni, je naravnost velikansko. Prav tako pa je padlo število družin v tistih čebelnjakih, ki po vojni niso

VLETO OBNOVE

bili neposredno prizadeti. Zaradi pomanjkanja sladkorja, delovne sile in rednega oskrbovanja je bila redukcija plemenjakov često tudi tukaj edini možni izhod iz zagate.

Vse to pa nas ne sme oplašiti in napraviti malodušne. Prav sedaj je čas, da pokažemo, kaj zmoremo, kaj znamo. Zberimo vse svoje sile in udarniško pristopimo k delu, da čimprej popravimo škodo, ki nam je ostala po okupatorju. Z dušo in telesom se oklenimo Čebelarske zadruga, ki je prevzela naloge nekdanjega Čebelarskega društva kot njegova zakonita naslednica. Kot zavedni zadružniki ji pomagajmo pri uresničevanju njenih idealnih načrtov. Glasilo zadruga »Slovenski čebelar«, ki odvarja s to dvojno številko novi letnik, vam bo skušal biti pri vseh vaših naporih in prizadevanjih prijateljski svetovalec in spreten vodnik. Pričakuje pa, da ga boste tudi vi podpirali po svojih najboljših močeh. K sodelovanju vabi vse stare sotrudnike, da s svojo tehtno in preizkušeno besedo pomagajo vzgojiti novo čebelarsko pokolenje, ki bo po vzoru naših slavnih prednikov: Antona Janše, Frančiška Rojine in drugih — vodila slovensko čebelarstvo od uspeha do uspeha. K sodelovanju vabi zlasti mladino, da se izkaže vredna zaupanja, ki ji je bilo priznано v novi republikanski Jugoslaviji. Končno se obrača še na žene in dekleta ter jih poziva, da tudi na čebelarskem polju izpričajo, da so povsem enakopravne z moškimi.

Stopamo v novo leto, v leto obnove in načrtnega gospodarstva. Nismo sami. Z nami so nepregledne množice drugih delavcev. S skupnimi napori in v složni vzajemnosti bomo gradili in dvigali opustošeno domovino iz razvalin. Na tem veličastnem pohodu pa nam bodo vodilo in merilo zanosne besede, ki jih je na delovno ljudstvo Jugoslavije naslovil v svoji novoletni poslanici naš prvoboritelj maršal Tito:

»Naj bo leto 1946. leto največjega poleta in zmag pri obnovi naše dežele. Pojdimo z novim poletom na premaganje velikih in častnih nalog, ki nas čakajo in ki jih moramo izvršiti. Zgradimo gospodarsko močno Jugoslavijo, ker je to edini pogoj boljše in srečnejše bodočnosti naših narodov, močno jamstvo naše neodvisnosti in ugleda naše dežele!«

Prvomajsko tekmovanje naših podružnic in družin

Na širši seji upravnega odbora 31. januarja 1946, na kateri so bili nazvoči zastopniki čebelarjev vseh okrajev LR Slovenije, smo soglasno sklenili, da se tudi čebelarji udeležimo vseljudskega prvomajskega tekmovanja.

To prvomajsko tekmovanje homo čebelarji razdelili v dva dela:

1. tekmovanje do 1. maja, ki ima namen spraviti čimveč čebeljih družin do najvišje možnosti razvoja, in

2. tekmovanje po 1. maju: dosega čim večje produkcije.

Glavni namen in glavna naloga tekmovanja je pripraviti vse pogoje in doseči maksimalno zvišanje produkcije medu in voska ter zvišanje števila čebeljih družin.

Naloga odborov podružnic in družin je, da povežejo v to tekmovanje slehernega slovenskega čebelarja, ker je cilj in uspeh odvisen od tega, v koliko bodo pri tekmovanju sodelovali vsi čebelarji.

V tekmovanje vključite tudi: pridobivanje novih članov, vzgajanje novih mladih čebelarjev, članske sestanke, predavanja, tečaje in udeležbo na teh, postavljanje zadružnih čebelnjakov, povezava in sodelovanje podružničnih in družinskih odborov s političnimi in upravnimi ljudskimi odbori, porast naročnikov »Slovenskega čebelarja«, porast dopisnikov »Slovenskega čebelarja«, mesečna poročila, čim točnejša statistična poročila, sajenje medecih rastlin in sploh delo za zboljšanje paše, stanje družin, hitrost in točnost obveščevalne službe o stanju paše, prevažanje v pašo in koliko se je s tem v zvezi zvišala produkcija, kateri čebelar, katera družina oziroma podružnica je dosegla najvišjo produkcijo medu povprečno na čebeljo družino itd.

To so splošne smernice za tekmovanje. Posamezne podružnice in družine naj ta načrt razširijo, naj ga prilagodijo razmeram na področju svojega delovanja. Ena podružnica ali ena družina naj pozove na tekmovanje drugo podružnico oziroma drugo družino. Poročila o tekmovanju naj pošiljajo člani družinam, družine podružnicam, podružnice pa Čebelarski zadrugi za Ljudsko republiko Slovenijo v Ljubljani. »Slovenski čebelar« bo sproti objavljajl rezultate tekmovanja. Objavil pa bo tudi imena tistih podružnic in družin, pri katerih se bo izkazalo, da tekmujejo člani le tedaj, kadar iščejo sladkor ali prodajajo med po črnoborzijanskih cenah.

Za najboljše podružnice, družine in tudi posamezne čebelarje so določene nagrade, ki jih bo razdeljevala komisija, sestavljena iz tekmovalcev samih.

Košmerl Vinko.

Avguštin Bukovec

Avguštin Bukovec spada brez dvoma med vodilne osebnosti slovenskega čebelarstva. Ko odvarja Slovenski čebelar razgovore z našimi vidnejšimi čebelarji, je prav gotovo umestno, da jih pričinja z njim, ki mu je bil urednik polnih 20 let, z njim, ki mu je stal ob strani kot najplodovitejši sotrudnik skoraj še enkrat toliko let.

Kaj se pravi biti urednik slovenskega strokovnega lista, si ne moreš predstavljati, če se nisi nikdar ukvarjal s takim poslom. Saj pri nas še danes nimamo dovolj strokovnjakov, ki bi znali izraziti v nepotvorjeni slovenščini svoje misli. Solanim strokovnjakom se po sintaksi in frazeologiji vse preveč pozna, da so zajemali svoje znanje iz tujih knjig, preprostim

Avguštin Bukovec s svojima vnučkoma, sinovoma glavnega državnega tožilca dr. Vilfana. Dobri »deda« je bil otrokoma ves čas vojne, ko sta bila očka in mamica pri partizanih, skrben varuh in vesten vzgojni vodja.

strokovnjakom, ki niso okuženi s tujo navlako in bi lahko pisali res po domače, pa največkrat manjka slovnična podlaga in pravilen miselni koncept. Vse nedostatke in pogrške, ki se zaradi tega nakopičijo v posameznih člankih, mora kajpada izravnati tisti, ki je za to postavljen in odgovoren. In to je, da se izrazim z besedami bivšega urednika Bukovca, bolj utrudljivo kot najhujše težaško delo. »Toda veste,« je skoraj v isti sapi izjavil, »da sem imel ravno s takimi članki največje veselje. Gladek, brezhiben članek prečitaš, popraviš kakšno malenkost, ga uvrstiš med ostalo gradivo in stvar je opravljena. One druge pa je treba pošteno prereštetati, vendar ne tako, da bi nastalo iz njih povsem nekaj novega, nekaj, česar morda člankar sploh ni nameraval napisati. Vsebinske, da — celo nekatere stilne posebnosti morajo ostati vedno nedotaknjene. Predelavanje v popisanem smislu je utrudljivo, a če se ti delo posreči, ti trud poplača tisti blagodejni občutek notranjega zadovoljstva, ki je krona vsakega uspeha.«

Iz tega je razvidno, da je bil Bukovec pri urejanju zelo tankovesten in temeljit. Če je kljub temu vzdržal dve desetletji pri tem delu, mora biti pač korenjak, ki mu zlepa ni najti dvojnika.

Da je Bukovec korenjak od nog do glave, se lahko prepričaš, če ga samo pogledaš. Njegova tršata in sloka postava, njegove živahne kretnje, njegov izrazit obraz, obdan s častitljivo svetniško brado, njegove prodirne oči, nalahno zastrte z očali — skratka cela njegova pojava ti razodeva človeka neuklonljive volje in trdne samozavesti. Še danes je poln mladeniškega ognja, poln duhovitih domislic in vedrega zanosa. Kramljanje z njim je užitek brez primere; kajti za seboj ima gore spominov in življenjskih izkušenj. Poleg tega je široko razgledan, silno načitan in ves prežet z novo miselnostjo.

V zadnjem času sem ga večkrat obiskal v njegovem čebelnjaku, kjer si je uredil sobo in idilično domovanje. Kot star, navdušen čebelar si pač ni mogel najti bolj primerneга Tuscula. Že od leta 1919. domuje tamkaj, obdan od panjev in brenčanja čebelic. Zdaj je v njegovem čebelnjaku le 27 panjev, v starih »zlatih« časih, ko se je prišteval še med velečebelarje, pa so izletavale svetlokrile živalce kar iz 120 panjev.

Bukovec čebelnjak kmalu po dograditvi. Tedaj je bil prenatrpan s panji. Danes so panji samo še v srednjem višjem predelu. Desni nižji oddelek je prezidan v sobo, levi pa je izpremenjen v shrambo.

Soba v čebelnjaku je preprosta in udobna. Kot mož praktičnega kova si je omislil tudi priročno pohištvo. Njegovo posteljo je mogoče sklopiti k zidu, da zavzame čim manj prostora. Prostor nad ležiščem je uporabljen za knjižne police. Stene pokriva večja skupina zanimivih panjskih končnic in nekaj umetniških slik. Goriški čebelnjak mu je naslikal pokojni Vavpotič, ko je še kot vojak kolovratil po Primorskem. Motiv je odkril pri Sv. Luciji, kjer se je mudil na vojaških vajah. Zelo originalen je relief »Izakova daritev«. Snovnost je znana: Oče vihti nož nad sinom Izakom, ki ga je določil za daritev, nad krvoločnim očetom pa plava angel in blagoslavlja njegovo dejanje. Relief ima svojo zgodovino. Našel ga je nadučitelj in sloviti čebelar Rojina France iz Stražišča pri Kranju, znan pod domačim imenom »Šolov ata«. Rojina je nekoč ribaril v Savi. Nastavljal je lipanom, pa je namesto lipana ujel izrezljano deščico, ki se je kasneje izkazala kot starinska dragocenost. Najdbo je popravil slikar Bradaška in danes krasi Bukovecovo sobo. Le-ta podoba mu je rabila med vojno za skrivališče raznemu pisanju, zaradi katerega bi bil lahko ob glavo, če bi ga staknili italijanski karabinjerji ali nemški gestapovci.

Oni dan, ko je predpomladansko sonce sililo na južna okna, me je zopet zaneslo proti Gruberjevemu prekopu, ob katerem stoji njegova vila. Stopil sem skozi vrata v železni ograji in zavil mimo hiše po poti, ki vodi po sredi obsežnega vrta. Na koncu poti stoji čebelnjak. To je razmeroma velika zgradba v slogu kmečke kočice. Nad panji je balkon z izrezljano ograjo. Na desni je prizidek z oknom. Za tem oknom sem ga že od daleč zaslutil. Vedel sem, da sedi za svojo pisalno mizo, ki je primaknjena prav do okna, in dela to ali ono. Res! Našel sem ga ob njej s knjigo v roki. Takoj jo je odložil in mi ponudil svoj lasten stol, sam pa sedel na posteljo, ki jo uporablja čez dan kot nekako otomano. Povedal sem mu, da sem prišel s posebnim namenom.

»Le s kakšnim?« me je začudeno pogledal.

»Da vam izprašam vest in napišem o vas članek za Slov. čebelarja.« Segel sem v žep po beležnico, kar je sprožilo hudomušno opazko:

»No, zdaj se pa začne zasliševanje.«

»Da,« sem mu prikimal. »Najprej nekaj besed o vaših otroških letih.«

»Seveda, z rojstvom bova začela!« se je namrdnil. »Rojstvo je prvo. S tem se začne vsako življenje in zato se mora z njim začeti tudi vsak življenjepis. Toda zaradi mojih rojstnih podatkov si nikar ne belite las. Za čebelarstvo prakso tako nimajo nobenega pomena. Vrhu tega tistih podatkov v krstni knjigi kratko in malo ne priznam. Ne priznavam jih iz načelnih razlogov: preden sem privekal na svet, me nihče ni vprašal, kdaj, kje, kako in kot kaj se hočem uvrstiti med druge prebivalce te solzne doline. Ali je to kakšna samoodločba? Kajne, da ni. Kar pribijmo: To je brezobzirno omejevanje osebne svobode!«

»Krstna knjiga radovljiške fare,« je nadaljeval šaljivec, »trdi, da sem se rodil v Radovljici. To pa menda ne bo držalo! Saj je moja skrbna mati večkrat tarnala in v solzah spraševala, kadar sem kakšno 'hudičevo' skuhal: 'Le kod si se vzela, ti nesrečni otrok...' Torej, kdo ima prav? Ali mati, ali rojstna knjiga?«

Za hip je umolknil in me po strani pogledal izza očal.

Zdi se mi, da bi bil članek nepopoln, če bi izpustil njegove rojstne podatke. Zato sem doma pogledal v biografski leksikon in po tamkajšnjih zapiskih ugotovil, da je, kakor pravi sam, privekal na svet 22. septembra 1878. leta. Mož se torej z naglimi koraki približuje svoji sedemdesetletnici.

Starši so mu bili kmečkega rodu. Oče Janez je bil doma iz Starihovega vrha v občini Kot pri Ševnici, mati Marija pa s trdne kmetije pri Zgornjem Sorčanu iz Sore pri Rovtah nad Logatecem. Ob spominu na mater se je ves raznežil. Spominja se je, kako je ure in ure vsak dan šivala ob oknu domače sobe, kako so okrog nje posedali on, njegovi bratje in sestre, kako je z njimi prepevala nabožne in posvetne pesmi, kako jim je pripovedovala pravljice in jih učila tega ali onega. Imela je poln, globok alt, ki je žametno božal okoli srea, kadar je v zboru harmonično dopolnjevala njihove glasove.

Pogovor se je polagoma prevrgel na šolanje in šolska leta.

»O mojem šolanju bi bilo najbolje, da molčim,« je povzel po trenutnem oddihu. »Toda če že mislite, da morate tudi o tem nekaj napisati, naj ga na kratko preletim.«

»Na svet sem prinesel kopico raznovrstnih darov. Nisem si jih sam

izbiral. Domnevam, da sem le nedolžna žrtev tistih ničvrednih hromosov, ki so izvor dednosti in o katerih naš sedanji urednik Slovenskega čebelarja, tovariš Vlado Rojec, tako vneto razmišlja in piše. Prav zaradi te — po mnenju drugih — visokovredne snovi in njenih nepojmljivih lastnosti sem bil često namaziljen z leskovo šibo. Upal bi si celo trditi, da nisem bil sam kriv, temveč hromosoni, da so moja življenjska pota tako čudno in tako pogosto izpreminjala svojo smer. Prav ti hromosoni so prekrizali mnoge lepe načrte mojim staršem in učiteljem, ki so imeli z menoj prav gotovo drugačne namene, kot so jih mogli uresničiti. Sam zase sem pričakoval, da se bodo smeli moji darovi razvijati po mili volji in v skladu z mojo resnično notranjostjo. Pa sem se grdo uštel v svojih računih.«

»Neusmiljena roka me je potlačila pod šolske stope, da napravijo iz mene plemenito pšeno ali, da se izrazim drugače, koristnega člana človeške družbe. Toda moja dedna snov se je temu upirala z vso silo. Skušali so jo izgnati iz mene ali jo vsaj ukrotiti z učinkovitimi vzgojnimi sredstvi, pa ni kaj prida zaleglo...«

»Če bi mi starši in učeniki dovolili, da razvijem svoje darove do viška, bi bilo človeštvo lahko name ponosno. V nikanju (frnikolanju), v fucanju (igri z gumbi in denarjem), v izdelovanju zmajev (lintvernov), v izrezovanju in sestavljanju jaslje, v gnetenju kipecev iz gline (škoda, da v mojih mladih letih še niso poznali v šoli ročnih del), v lovu z vilicami na kapeljne, v nabiranju hroščev, metuljev, cvetlic in redkih rudnin, v zbiranju starih znamk pečatov in škatlic, v streljanju z lokom in s fračo, v plavanju, plezanju, drsanju in še v nešteti podobnih umetnostih sem dosegel zavidljivo stopnjo samoizobrazbe.«

»In šola? Prav gotovo mi hočete zastaviti to vprašanje. Šola! Phhh... Le kdo bo šel v šolo, kadar prigreva jutranje sonce, kadar je zrak prenašičen z vonjavami, kadar režejo lastavice zrak v nizkem poletu in ti frfotajo tik mimo nosa, kadar ščinkavčki pojo in še druge ptice pomagajo v orkestru krilatih pevcev.«

»Ko sem bil šolar grabenske šole — moj prvi učitelj je bil Raktelj, zadnji Armič, šolski upravitelj pa Belar — me je kakor v omotici zaneslo namesto v učilnico na zeleno Mirje. Tam takrat še ni bilo hiš. Celo Mirje je bilo kakor en sam travnik, brezkončen v svojih mejah, nepopisno lep v svojem zelenju. Z Mirja sem zablodil v Mestni log, od tod pa taval dalje in dalje. Tam se mi je duša razživila, oko pa napaslo čudes, ki jih je bilo polno na zemlji, pod nebom in na nebu. Tam sredi božanstvene prirode sem prišel v stik s prvimi živalcami in rastlinami. Tam sem prvokrat opazoval čebelice pri branju medčine po cvetlicah, tam sem se previral za gnezdi čmrljev in jim kradel med, tam sem stikal za luknjicami murnov in jih bezal iz rogov s slamnatimi bilkami, tam sem lovil 'božje volke' in jih spraševal po svojem posmrtnem bivališču, tam sem nabiral cvetlice in jih spletal v vence, tam sem počenjal vse mogoče stvari in sanjal najlepše sanje svojega življenja. Tam sem sklenil veliko zvezo z materjo naravo, ki sem ji ostal zvest prav do današnjih dni.

Ko bi imel danes tisti denar, ki sem ga v svojem življenju zmetal za nakup raznih živali in rastlin, bi me prav gotovo zašili kot vojnega dobičkarja. Česa vsega nisem gojil in proučeval na svojem domu? Včasih so bile moje sobe polne raznih ptičev: domačih pevcev in eksotov. Ob oknih so

stali akvariji, v katerih so plavale ribice iz vseh mogočih vod sveta. Moj vrt je bil en sam rozarij. V njem so se košatile vrtnice najbolj čudovitih oblik, barv in vonjev. Še danes se ukvarjam z gojitvijo dragocenih ostrožnikov, floksov in nekaterih drugih trajnic. Še danes prenašam bodeče kakteje in sukulente z enega sončnega prostora na drugega, jih odevam in razkrivam, jih milujem in negujem kakor kujave dojenčke. Še pred kratkim, to je v vojnem času, ko je bila najhujša stiska za denar in živila, sem prodal 25 kilogramsko posodo medu, pa kupil za izkupiček prekrasno mamilario cristato, ki je po čudnih ovinkih zašla v prodajalno nekega ljubljanskega cvetličarja. O golobih, fazanih in zajcih niti ne maram govoriti. Tudi o čebelah ne! Te so bile tako vedno deležne moje največje ljubezni. Toda, ali ni čudno? me je vprašujoče pogledal. »Za naravo, za cvetlice in čebele pa nimajo smisla ne moji otroci, ne moji vnuki. Prav nič ne vem, komu bi zapustil teh nekaj panjev, ki jih bom najbrž obdržal tja do svoje smrti.« Mračna senca je za trenutek obstala na njegovem obrazu, pa se je spet razvedril in napregel hudomušnega konjička: »Ej, imajo pa vsaj veselje do sladkega čebeljega proizvoda — do medu, do medenjakov in drugih izdelkov iz medu. Sicer pa, kaj bi tarnal? Nimajo vseh tistih hromosomov, kot so v meni, ali pa so pri njih v takšni medsebojni zvezi, da se ne morejo uveljaviti. Poleg tega niso imeli pravih naravoslovcev za svoje šolnike. Tistih starih profesorjev, ki so znali listati po naravi, zdaj ni več. Zdaj zajemajo dijaki nauke, žal, le iz papirnatih knjig, živo naravo pa puščajo ob strani.«

»Šolanja nisem nadaljeval, kakor sem si želel. Naša družina je bila številna, očetova plača pa preskromna, da bi mogel študirati po svoji volji. Oče je razmišljal, kako bi me brez najmajših stroškov preskrbel, pa se je odločil, da me pošlje v vojaško šolo, kjer ni bilo treba plačevati ne šolnine, ne vzdrževalnine, niti za zvezke, niti za učne knjige. Namenil me je za generala.«

»Še danes me zaboli, ko se spomnim tistih dni. Dozdeva se mi, da so me surovo odtrgali od matere, ko sem moral v kadetnico v Karlovcu. Ko sem še poležaval sredi trat na Mirju, sem sanjaril, da bom postal gozdar, sedaj pa sem moral obleči vojaško suknjo! Saj mi je danes vse to razumljivo, saj gledam danes drugače na takratni položaj očeta. Sedem črvičkov nas je bilo, sedem živih, zdravih in vedno lačnih otrok. Oče pa je bil upokojen orožniški stražmojster in kasneje vratar v deželnem dvorcu.«

»Življenje v kadetnici me je morilo. Veda o vojni umetnosti ni bila za mojokus. Polnih šest mesecev sem kot kadet nenehoma jokal, posedal pri oknu in strmel v daljavo. Želel sem si domov. Prav zato nisem imel v kadetnici nikakršnih uspehov. Lepega dne — da, tisti dan je bil zame resnično lep — so me v kadetnici odslovili in jaz sem se znašel na cesti kot najbolj srečen človek na svetu, prost, svoboden... Kadar čitam Otona Zupančiča: 'Trs v vetru omahujoč', se spomnim tistega dne, ko sem se vračal domov. Če sem imel kdaj v življenju srečo, sem jo imel takrat, ko so me iz kadetnice pognali domov.«

»Pozneje sem moral marsikaj popravljati, kar sem zamudil v šoli. Enega pa le nisem mogel: grenkih ur, ki sem jih napravil svojim staršem. To me grize vse življenje, čeprav vem, da so me navzlic temu ljubili in mi vse mimogrede — odpustili.«

(Dalje prihodnjič.)

Na med ali na roje?

Posledice vojne občutijo nekateri čebelarji bolj, drugi manj, nekateri srečnejši pa mogoče sploh ne. Nekateri so izgubili vse. Samo ljubezen do te plemenite živalce jim je ostala. Drugim je ostalo le nekaj oslabeledih družin, vsem skupaj pa skrb, kako bomo čebelarili dalje, da dvignemo prizadeto panogo narodnega gospodarstva spet na dostojno višino.

V zvezi s čebelarstvo-gospodarsko obnovo se često pojavlja vprašanje, ali naj čebelarimo v prvih povojnih letih predvsem na med, ali predvsem na roje. Rešitev tega vprašanja pa je vključena deloma že v sistemih panjev, ki so pri nas v rabi. Na splošno prevladujeta v Sloveniji AŽ-panj in kranjič. Kakor se je zdel AŽ-panj pred leti, ko smo ga uvajali v naše čebelarstvo, marsikomu revolucionaren in vsesplošno uporaben, tako moramo danes resnici na ljubo priznati, da je to tipiziran panj za čebelarjenje na med. Dolgoletne skušnje z njim so nam to dovolj prepričevalno dokazale. Prav tako enostranski, enostranski seveda v nasprotnem smislu, je tudi kranjič, toda morda prav zaradi te enostranosti bo treba danes zopet z njim računati. Prepričan sem, da si bo pri obnovi pridobil novih zaslug in da nam bo uspešno pomagal celiti rane, ki nam jih je prizadela druga svetovna vojna. Glavna taka rana je namreč pomanjkanje čebeljih družin, a ker je kranjič tip panja, ki zaradi svoje prostorninske prikladnosti pospešuje rojenje, je neizogibno potrebno, da ga pritegnemo k obnovitvenemu delu. S tem pa je že tudi rešeno vprašanje usmeritve bodočega dela. Pameten čebelar bo čebelaril v AŽ-panjih še dalje na med, v kranjičih, kolikor jih bo premogel, pa na roje. Le tako delo bo smotrno in ustrezajoče zahtevam današnjega časa. Da bi v tej dobi preseljevali družine iz kranjičev v AŽ-panje ali v AŽ-panjih čebelarili na roje, bi bila neodpustljiva pogrška! Slabenje AŽ-panjev z razmnoževanjem niti ni ekonomično niti racionalno. Kaj takega bi si lahko privoščil le čebelar, ki bi bil v stanju z bogato zalogo medu ali sladkorja obdržati družine na primerni višini.

Zakaj in kako naj čebelarimo v AŽ-panjih na med?

Kakor je roj višek čebelarstva in največje veselje čebelarja začetnika, pravega in izkušenega čebelarja le malokdaj povsem zadovolji. Ako budno ne bdi nad svojimi ljubljankami, se mu lahko zgodi, da mu ob najboljši paši roji družina za družino. Ko rojenje preneha, pa je lahko tudi paše že konec. In uspeh? Nič medu, mnogo šibkih družin in nekaj brezmatičnih tudi! Čebelar je ob ves donos, ob mnogo dragocenega časa, jeseni pa naj z žalostjo združuje slabiče in brezmatične družine. Že pred več leti sem po »dobrem nasvetu«² zato, da bi razširil svoj obrat, tvegala podoben poizkus in prav pošteno nasedel. Ves duševni užitek, ki mi ga je pripravilo rojenje kot tako, je splahnel ob porazni ugotovitvi gmotnega nazadovanja. Mnogo ceneje bi namreč bilo, če bi roje kupil, čeprav bi zanje plačal dvojno ceno! Nihče ne bo tajil, da pričakuje od čebel tudi dobiček. Glavnica, ki jo vložiš v čebelarstvo, mora pač prinesiti nekaj obresti. In ta glavnica je zlasti danes precej visoka. Saj stane prazen AŽ-panj skoraj cel tisočak.

Marsikje je bilo rojenje tudi med vojno krivo, da so se čebelarstva sama uničila. V odsotnosti čebelarja so domači pač gledali, da bi bilo v čebelnjaku čim več družin; zato jim je rojenje prav prišlo, so se ga veselili in vsajali v nove panje vsak roj, pa naj je bil še tako kilav. Toda šibki

roji so nosili kal smrti že v sebi in družine so polagoma docela shirale; ostali so le panji in vešče.

Kaj takega se ne sme danes več zgoditi. Da bomo dosegli čim večji uspeh, svetujem, da se čebelarji z AŽ-panji samo po potrebi zatekajo k prisilnemu razmnoževanju z narejanjem umetnih rojev, in sicer le pred glavno pašo. Na splošno naj v AŽ-panjih rojenje zabranjujejo z vsemi znanimi posegi (prestavljanjem, nastavljanjem, pregledovanjem), ki so za to potrebni. Ker je naša sivka k rojenju zelo nagnjena, se rojev tako ne morejo docela ubraniti. Le prerad se bo pojavil kak roj celo na pragu brezpašne dobe kljub največji pazljivosti. Posebnega veselja jim ne bo napravil tak usiljenec. Vsakemu večjemu čebelarju je predobro znano, kako slabo taki roji napredujejo. Narejanje rojev bi bilo potemtakem priporočljivo samo v primeru stvarne potrebe in nujnosti. Le kdor ima predsodke proti narejanju rojev, naj se zateče k naravnim rojem! Za to pa naj določi samo nekaj družin, a obenem naj pazi, da mu preveč ne roje. Vsako posploševanje razmnoževanja z roji v AŽ-panjih bi imelo za posledico znatno gospodarsko škodo.

Zakaj dajem v primeru potrebe prednost narejencu in ne naravnemu roju? Izkušnje so mi pokazale, da je izrazito rojenje padlo vedno v dobo glavne paše, ko se je na roj sedeča družina počutila zadosti močno, da se lahko razdeli. Če je roj izletel in če je bil ob prikladnem vremenu še količkaj soudeležen pri glavni paši, je kaj hitro izdelal satovje in se dobro vpeljal v novo življenje. Ako pa je čez nekaj dni paša prenehala, sem imel z njim zgolj delo in skrb. Proti naravnemu regulatorju: vremenu — smo čebelarji pač brez vsake moči. Mnogo boljše so se mi obnesli narejenci, če so bili narejeni pravočasno in pravilno ter oskrbljeni s polnovrednimi maticami. To sem dosegel na ta način, da sem že spomladi odbral eno ali dve družini z najboljšimi lastnostmi (dober medar, dober gospodar in čim bolj krotak), ki sta imeli tudi zadostno zalogo medu. Medišča odbrani družini nisem odprl, tako da je bil njen razvoj omejen samo na plodišče. S stopnjujočim dražilnim pitanjem sem jo pripravil do tega, da je še pred glavno pašo sedla na roj. Mislim, da mi ni treba še posebej poudarjati, da se dražilno pitanje obnese samo pri tistih plemenjakih, ki imajo dovolj medu. Če namreč tega nimajo, potem ni tako pokladanje nič drugega kot zasilno pitanje! Z dražilnim pitanjem sem pričel mesec dni pred nastopom glavne paše. Trajalo je 21 dni. Pokladal sem toplo raztopino medu in vode v razmerju 1:1. Družina je dobila prvi in drugi dan 0,5 del raztopine, vsak nadaljnji dan pa pol decilitra več. S takim ravnanjem sem družino tudi pri slabih pašnih razmerah z lahkoto pritiral do zaželenega razvoja. Ko je družina nastavila matičnike, sem te pregledal ter ugotovil njih starost in število. Matičnike sem običajno našel na treh do petih satih. Da bi mi ne bilo treba kasneje satov ponovno pregledovati, sem si na letvicah satnikov zaznamoval starost matičnikov. Ko so bili na tem ali onem satu matičniki zadelani, sem napravil prvi umetni roj na tale način: Sat s pravkar zadelanimi matičniki sem izvlekel iz panja, ga pregledal, če ni na njem matice, izrezal vse matičnike razen najlepšega, in ga postavil s čebelami vred v plodišče novega panja. Nato sem vzel še iz štirih panjev, pri katerih sem hotel rojenje preprečiti, po en sat s pokrito zalogo in jih po pregledu postavil na desno in levo od sata z matičnikom. Dodal sem še dva sata z medom in obnožino,

prav ob straneh pa dva prazna sata, ki sem ju prej napolnil z vodo. Čez nekaj dni so čebele že normalno izletavale. Panju, kateremu sem odvezel sat z matičniki, sem manjkajočega nadomestil s praznim, izdelanim satom, da bi matica lahko nemoteno zalegala dalje, dočim sem pri drugih panjih nadomestil odvzete sate s satnicami. Ko so bili matičniki na nadaljnjem satu za narejanje rojev določenega panja zadelani, sem sestavil na isti način novo družino. Sate s pokrito zalego sem sedaj poiskal v drugih panjih, v prejšnjih le tedaj, ako je bilo to potrebno zaradi preprečenja rojenja. Na opisani način lahko z matičniki enega panja narediš tri do štiri družine, obenem pa lahko v istem panju obnoviš matico, če je prejšnja že prestara. Narejenci, ki imajo že v začetku glavne paše oplojene mlade matice, se razvijajo v najlepše plemenjake.

Zakaj naj čebelarimo s kranjiči predvsem na roje?

Naš stari znanec »kranjič«, ki ga ne kaže zapostavljati ali prezirati, je bil, je in bo tudi še nadalje tipičen panj, ki se je obnesel zlasti pri čebelarjenju na roje. Starejši je od samih naukov našega rojaka in učitelja Janše. Saj sega daleč nazaj v dobo, ko so naši pradedje tesali panje še iz celih klad in jih krstili za »korita«. Ker je bilo dolbenje le preveč zamudno, so jih kasneje začeli zbijati iz desk, posnemajoč pri tem prvotno ležečo obliko klad. Kakor ne moremo odreči zaslug za napredek čebelarstva Janši, tako tudi ne moremo trditi, da je kranjič brez vsakih prednosti. Pripraven je za prenašanje in prevoz, čebele pa se v njem dobro počutijo in brez velikih izgub prezimijo. Kljub raznim poizkusom izboljšanja je svojo prvotno obliko obdržal še dandanes. Že to potrjuje njegovo praktično vrednost, ki se je potem v izdatni meri pokazala v trgovini z živimi čebelami in pri izvozu. Za trgovino z živimi čebelami je še danes prikladnejši kakor kateri koli drugi panj s premičnim satjem. Povrh vsega je zelo poceni. Nič ni potemtakem čudnega, če so Gorenjci usmerili svoje čebelarjenje bolj na roje kot na med. To jim je pač glede na pašo in druge okolnosti bolj ustrezalo ter donášalo večje dohodke.

Kranjič z našo sivko je še sedaj predmet živahnega zanimanja in povpraševanja v inozemstvu, vendar pa ne kaže, da bi naše čebele izvažali, dokler povsem ne zaelimo ran v domačem čebelarstvu in ne prečistimo pasme v takih krajih, kjer se je v predvojni in vojni dobi mešala. Prednosti kranjiča moramo najprej izkoristiti sami. Ko bomo preboleli to stanje, bomo lahko zopet mislili na izvažanje. Čebelarjenje s kranjiči naj gre po potu normalnega razvoja dalje, to se pravi: v njih čebelarimo predvsem na roje. Umestno je, da pri kranjičih za enkrat ne delamo z nadstavki, podstavki in vmesnimi vložki, ker s takimi posegi rojenje kolikor toliko omejujemo. Tudi jesensko podiranje kranjičev bi za to leto opustili in tako ohranili čim več družin za razmnoževanje in razširjenje čebelarskih obratov. Prav bi bilo, da bi vsi čebelarji-kranjičarji letos postavili na domači trg čim več rojev, jeseni pa vse kranjiče, ki bi jih nameravali podreti ali izvoziti, ponudili v nakup po vojni prizadetim čebelarjem. Zadržno organizirana prodaja rojev in plemenjakov bi bila torej letos na mestu. Za prodajo namenjeni kranjiči naj bi bili odkupljeni ali pa zamenjani s protivrednostjo v medu. Ne bilo bi prav, ako bi od čebelarjev kranjičarjev, ki jih je največ na Gorenjskem, zahtevali nemogoče žrtve in drugi obliki. Saj so bili prav Gorenjci prvi, ki so se pokazali kot resnični tovariši in so marsikateremu čebelarju-pogorelecu pomagali z roji in kranjiči.

Preprosto točilo*

Manjši čebelarji so večinoma primorani, da si točilo izposojajo, kar pa je večkrat zvezano z neprijetnostmi. Ker sem tudi sam imel podobne težave, sem se domislil točila, ki sem ga pred kakimi dvajsetimi leti videl v majhni gorski vasi na Kočevskem. Zato sem sklenil, da ga sam naredim, oziroma dam izdelati. Napravil sem izboljšan načrt, ki ga k opisu s podobo vred priobčujem.

V glavnem sestoji točilo iz dveh delov: iz lesenega vretena in iz pločevinaste posode, trdno pritrjene na vreteno.

Vreteno je sestavljeno iz dveh kosov ostruženega trdega lesa: iz krajšega držaja in daljšega vrtila.

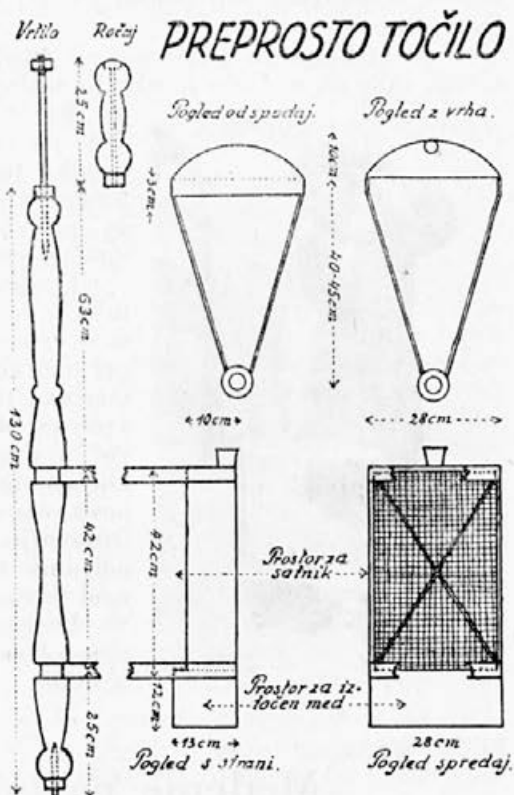
Ročaj je dolg 25 cm in 4,5 do 7 cm debel. Po dolžini je skozi in skozi prevrtan. Luknja je široka 10 mm. Zgoraj je še posebna vdolbina s premerom 4 cm in z globino 2 cm. Vanjo pride matica s podložkom. Spodaj je ročaj okovan z 2 mm debelim in 2 cm širokim železnim obročkom.

Vrtilo je dolgo 130 cm in 5 do 7,5 cm debelo. Z ostruženjem mu lahko damo poljubno obliko. Na obeh nasprotnih koncih je okovano s prav takšnima obročkoma kakor ročaj. Razen tega je drog spodaj opremljen z 8 mm debelo konico, ki je moli približno 2 cm iz lesa. V gornji konec vrtila je zabiti 8 mm debel in 35 cm dolg železen (še bolje jeklen) klin. Iz lesa ga moli 25 cm, na ta presežek pa je nataknen opisani ročaj. Klin ima prav ob vrhu nekaj navojev za vijak, da lahko pritrdimo nanj matico, ki drži ročaj, da se ne more sneti.

25 cm od tal je na vreteno pritrjena pločevinasta posoda, v kateri stoji sat med točenjem. V njej se zbira obnem med, ki izletava iz sata zaradi sredobežne sile. Posodo drže v 40 do 45 centimetrski razdalji od droga štiri ročice. Te so napravljene iz 3 mm debelega in 3 cm širokega valjanega železa.

Posoda je še najbolj podobna žlebastemu koritu, ki stoji pokoncu ter je obrnjeno z odprtim delom proti vrtilu. Največja globina korita znaša

* Članek objavljamo predvsem s kronističnim namenom, torej z namenom, da ostane zapisano, kakšno čebelarstvo smo pri nas tu ali tam uporabljali. Točila čebelarjem ne moremo priporočati, ker je le preveč preprosto, točenje z njim pa premalo čisto in prezamudno. V sili je seveda bolje nekaj kot nič!

10 cm, po stikajočih se robovih pa meri 28×54 cm. Spodaj je pločevina do višine 12 cm za 3 cm napuščena in zaprta tudi od spredaj, tako da nastaja tu nekak nastavek, na katerem sloni sat z eno svojih ožjih stranic, a pod njim prostor, v katerega se cedi med. Čez vso ostalo odprtino je položena vokvirjena in po obeh prekotnicah z navzkrižnimi prečkami ojačena mreža v velikosti 27×42 cm, ki varuje sat, da se med točenjem ne raztrga. Zgoraj ima posoda odprtino z valjastim nastavkom za izpraznjenje iztočenega medu. Vse podrobnosti, zlasti mere so razvidne iz objavljenega načrta, pomanjkljivosti popisa pa naj si bralec izpopolni sam po fotografski sliki.

Sat, iz katerega nameravamo iztočiti med, postavimo pokoncu v odprtino, tako da se z eno ploskvijo naslanja na mrežasto rešetko. Ob straneh

ga držijo ročice, s katerimi je korito pritrjeno na vrtilo. Zgornji ročici sta za debelino satnika toliko upognjeni, da lahko sat brez težave od zgoraj navzdol potisnemo v točilo, ga po enostranskem iztočenju obrnemo in končno spet izvlečemo.

Preden pričnemo točiti, napravimo v tla luknjo, v katero vtaknemo konico vrtila, da med vrtenjem ne spodrsava. Dobro se obnese pri tem kos deske iz trdega lesa, v katero je izvrtana 10 mm široka luknja kot tečaj za os vretena. Med točenjem sučemo vreteno na levo in desno. Ker je sredobežna sila večja kot pri običajnih točilih (zaradi večje oddaljenosti sata od osi), se calice hitro in popolnoma izpraznijo. Hitrost vrtenja lahko zvišamo do poljubne brzine, treba je samo paziti, da se nam točilo ne iztrga iz rok.

Iztočen med izpraznimo tako, da točilo obrnemo. Posoda drži približno za dva sata medu. V dobri uri lahko iztočimo do dvajset satov.*

Ing. J. Rihar:

Medenje na hoji in smreki

Menda ga ni med nami, ki ne bi poznal odličnega okusa našega gozdnega medu. Ako so ga čebele nabrale na smreki, je temnordeče, v rjavo prelivajoče se barve, dočim je jelov med temnozelen, v večjih množinah skoraj črne barve. Po navadi je gozdnemu medu primešanega več ali manj medu, nabranega na grmičevju in gozdnih rožah. Ta primes delno izpremeni barvo in značilen okus gozdnega medu.

Gozdni med je pri nas zato tako priznan in čislán, ker se slovensko

* Slika opisanega točila sem letos spomladi pokazal tov. Vl. Rojcu, ki me je nagovoril, da sem napisal gornji članek. Obenem mi je povedal, da je bilo približno takšno tudi prvotno točilo majorja Hruške, po katerem so pozneje sestavili naša običajna točila. Razen tega sem pokazal sliko tov. A. Žnideršiču, ki pa je pripravo že poznal. Dejal mi je, da je imel podobna točila na zalogi in jih prodajal še pred prvo svetovno vojno.

čebelarjenje oslanja predvsem na medenje iglavcev. Statistični podatki nam povedo, da je bilo v predvojni Sloveniji okrog 700.000 ha gozdov. Od tega odpade na predele, porasle z iglavci, okrog 350.000 ha. Med iglavci je pri nas najbolj razširjena jelka, ki prevladuje zlasti na Notranjskem. Poleg obsežnih iglastih gozdov na Pohorju in Jelovici nas zanimajo tudi gozdovi, ki se razprostirajo južno in južnovzhodno od železniške proge Ljubljana-Postojna. Od logaško-rakitniške planote se širijo preko velikolaškega in kočevskega Krasa v masiv Roga in Gorjancev in še naprej v Belo Krajino. V vsem tem nepretrganem pasu iglavcev se ponekod bolj pogosto, drugod bolj poredko pojavlja medenje.

Za naše čebelarstvo sta pomembni predvsem jelka in smreka. Smreka medi običajno v maju in juniju, jelka pa v juliju, avgustu in septembru. Najbolj redno medi smreka, vendar kratkotrajno. Jelka pa medi dalje časa in bolj izdatno kot smreka.

Za čebelarstvo in za celotno gospodarstvo naše ljudske republike je medenje na iglavcih velikanskega pomena. Kadar medi gozd, so čebelam na razpolago skoraj neizčrpn viri medečine. Po Denggu more nuditi 25 do 30 metrov visok iglavec v enem dnevu 10 do 15 litrov sladke snovi. En hektar gozda s 300—400 odraslimi drevesi more izločiti na dan 30 do 50 hl medečine.

V bodoče bo treba paziti, da izkoristimo gozdne medonosne vire v čim večji meri. Vsako leto, kadar gozd medi, vržemo tako rekoč proč mnogo milijonov, kajti prostrani predeli gozdnih pasišč ostanejo neizkoriščeni, ker v času medenja hoje in smreke ter gozdnih rož in grmičevja ni tamkaj čebel. Vsi ti naravni zakladi se zato brez vsakega haska porazgubijo.

Zakaj se to dogaja? Ker so po navadi čebelarji prepozno obveščeni, kje in kdaj se je pojavilo medenje. Dalje je znano, da je v nekaterih predelih medenje zelo izdatno, dočim medi drugod gozd zelo malo ali sploh ne. Gozd medi pogostokrat v poedinih predelih, ki niti niso preveč oddaljeni drug od drugega, popolnoma drugače. Po nekaterih opazovanjih bi mogli celo sklepati, da se medenje premika iz niže ležečih gozdov v višje lege.

Kaj bomo morali ukreniti, da bomo izkoristili vse medonosne vire?

Proučiti bomo morali vse činitelje, ki povzročajo medenje na iglavcih, in vse okolnosti, ki vplivajo na medenje. Kajti o pogojih medenja vemo danes prav za prav zelo malo. Potrebno bo nadalje proučiti vse talne, podnebne in biološke činitelje, ki vplivajo na začetek, potek in prestanek medenja.

Druga in obenem najbolj nujna naša naloga pa bo, da postavimo že letos v vse predele, kjer bo gozd medil, pravočasno zadostno število panjev. Ob drugi priložnosti bomo razpravljali o raznih domnevah, kako nastaja gozdno medenje, o povzročiteljih medenja, predvsem o ušeh, o njihovem načinu življenja in razmnoževanja ter o znakih, ki nam napovedujejo medenje. Danes naj ta kratek članek zaključim s pozivom na čebelarje, da o svojih opazovanjih čimbolj podrobno poročajo odseku za čebeljo pašo pri Čebelarski zadrugi. Zlasti pa vabim vse tiste čebelarje, ki stalno čebelarijo v medonosnih gozdnih predelih, da sporoče čebelarski zadrugi v Ljubljano svoje naslove. Od tod bodo dobili podrobna navodila za opazovanje iglavcev in za poročanje o poteku čebelje paše. Poslali jim bomo tudi tehtnice, kolikor jih imamo trenutno na razpolago.

Raziskovanje naših pašnih razmer

V Sloveniji je donos medu prav za prav vedno manjši. Vedno več je namreč orne zemlje, ki pa ne leži dovolj dolgo ali sploh nič v prahi. In prav na prašičih se njivah raste največ medečega plevela. Tudi obdelane njive nudijo čebelam čedalje manj paše, kajti kmetje zruje za setev vedno bolj čistijo in plevel sproti porujejo. Zaradi umetnega gnojenja, ki ni ugodno za medeče rastline, se je poslabšala celo travniška paša. Razen tega zahtevajo moderni silosi mlado travo, ki jo je treba predčasno pokositi, to se pravi: prej, preden se medeče rastline popolnoma razcvetejo.

Povojna doba prinaša čebelarjem kljub raznim nedostatkom nekaj koristi. Ker nam primanjkuje maščob, priporoča načrtno gospodarstvo sejanje oljaric, ki so na splošno zelo medonosne rastline. Ker zveze z inozemstvom še niso popolnoma vzpostavljene, je treba seme za setev pridelati doma. Zato bodo morali vrtnarji pustiti nekatere rastline, kot na primer repo, čebulo, kapusnice itd., cveteti do konca.

Gozdna paša je ostala v glavnem neokrnjena. Ker lahko nadomesti vse tisto, kar nam je bilo drugod odvzeto, ji bomo morali posvetiti v bodoče čim več pozornosti. Ravno gozdne paše pa je šlo pri nas do sedaj največ v izgubo. Docela zgrešeno je na primer, da postavljamo čebele le ob vznožja gora, kjer medi hoja. Saj medi hoja tudi v višjih legah, a ker tamkaj ni čebel, ostane mnogo dragocene mane neizrabljene. Često se dogaja, da se medenje hoje premika od vznožja proti vrhu ali obratno: s hriba v dolino. Kaj takega pravemu čebelarju ne bi smelo ostati prikrito. Da hoja ne začne mediti povsod enako, da ponekod medi bolj kakor drugod ali celo v nekaterih predelih sploh ne medi, je splošno znano. Zato v območju hoje ne bo nikoli preveč sezonskih opazovalnih postaj.

Posamezne paše so zelo kratkotrajne, toda družine bi jih morale kljub temu izkoristiti. Zato bi morale biti vedno pripravljene za prevoz, tem bolj, ker čebelar nikoli ne ve, če se bo pričakovana paša res začela. Razen tega lahko pričanja paša vsako leto drugače, kakršne so pač tedanje klimatične in vremenske razmere.

Medenje posameznih rastlin se sploh zelo izpreminja. Morda bi se pravilneje izrazil, če bi dejal, da se kraji izpreminjajo glede na medenje. Ni še na primer dolgo tega, ko so vozili čebelarji v severno okolico Ljubljane (v okolico »Urbančka«) velike množine panjev na ajdo, ker je tedaj tamkaj zelo dobro medila. Danes ne pripelje tja nihče več čebel, ker se ne izplača. Imel sem nekaj časa sam čebele za Bežigradom. Postavljene so bile ne daleč od »Urbančka«. V neposredni bližini so bila obsežna polja posejana z ajdo; poleg tega so bili panji le kakih 300 m oddaljeni od dolgega lipovega drevoreda na Tyrševi cesti. Čebele so lipe obletavale med cvetenjem kakor nore, toda v panjih se ni vse to niti najmanj poznalo. Kar je bilo prirastka na teži, je dala obnožina. Lipa ni dala niti kaplje medu, ajda pa prav tako nič. Kasneje sem se s čebelami preselil na južno stran Ljubljane, kjer je sicer nekoliko bolje, vsaj kar se spomladanskega razvoja tiče, kaj posebno prida pa ni niti tukaj, niti tam. V 15 letih sem samo enkrat točil ljubljanski med. Tudi od drugih čebelarjev sem slišal podobne pritožbe.

Kaj je vzrok takim nenadnim pašnim spremembam? Za enkrat ne vemo

odgovora, prav pa bi bilo, da bi načel to vprašanje čebelarški znanstveni zavod, ki se namerava v doglednem času osnovati.

Ali poznamo sploh do podrobnosti pogoje medenja pri posameznih rastlinah? Mislim, da jih še dolgo časa ne bomo poznali. K razjasnitvi problema pa bi vsekakor pripomogle dobro organizirane obveščevalne postaje, ki naj bi nadomestile prejšnje opazovalne postaje. Prej ali slej moramo dobiti objektivne slike o začetku, trajanju in koncu medenja čebelarstvo važnih rastlin v posameznih predelih. Ne smemo pozabiti, da ugodna paša ni odvisna le od terenskih razmer, temveč tudi od temperature zraka in tal, od vlage, od vetrovnih razmer, od trajanja sončnega obsevanja in morda še od česa drugega. Opazovanja so včasih otežkočena zaradi tega, ker se paše ponekod med seboj križajo. V tem primeru da lahko točneje podatke le analiza medu. Kajti le prerado se zgodi, da gredo pri istočasnem medenju več rastlin čebelje družine vsaka svojo pot. Nekatere se vržejo na eno, druge na drugo pašo, kakor so se pač usmerile čebele-obveščevalke v posameznih panjih.

Zakaj navajam vse to? Ker bi rad dokazal, da naloga obveščevalcev nikakor ni lahka in da zahteva od njih nekih posebnih sposobnosti, predvsem pa ljubezni do predmeta samega. Ni dovolj, da obveščevalec mehanično vnaša podatke, ki jih je posnel po merilnih pripravah v določeno razpredelnico, temveč mora znati samostojno opazovati in pravilno sklepati.

Vprašanja, ki naj na njih odgovarjajo obveščevalci, naj bodo kratka in jasna. Med njimi ne sme manjkati vprašanja, ki nam bo skušalo pojasniti razmerje med rastlinami z zgodnjo obnožino in razvojem družin. Vsi smo prepričani, da so tu ozke zveze, toda točneje slike o tem razmerju še nimamo. Vprašanje bi se morda glasilo takole: Koliko je v okolici obveščevalne postaje leske, jelše in vrbe? Ali raste v krogu s premerom 500 metrov še katera druga rastlina, ki daje zgodnjo obnožino. Kakšno vrednost ji prisojajo? Ugotoviti bi bilo treba nadalje število zaleženih satov v času prvih črešnjevih in prvih jabolčnih cvetov, kakor tudi ob začetku košnje. Raziskati bi bilo treba, kdaj medijo določene rastline in pod katerimi pogoji. Glede ajde na primer: Kakšna ploskev je z njo posejana? Kdaj cvete? Kako jo obletavajo čebele? Ali raste na lahki, srednje težki, težki, vlažni ali na suhi zemlji? Kakšno je bilo vreme, preden je bila ajda posejana, kakšno med klitjem in cvetenjem itd. Čim več bo takih vprašanj rešenih, tem popolnejša bo slika, ki si jo moramo ustvariti o medenju in prognozi medenja v celoti.

So pa kraji, predvsem kraji z gozdno pašo, kjer morda ni čebelarjev, ki bi mogli prevzeti obveščevalne postaje. V takih krajih naj bi podružnice postavile opazovalni panj na kaki samotni kmetiji, pri planinski ali gozdarski koči itd. Po potrebi bi bil zaklenjen; od časa do časa bi ga pregledal pooblaščenec podružnice. Škoda bi bilo, da bi o takih pašah ne imeli nikakih podatkov. Saj je treba ravno te, kakor sem že omenil, čim bolj izkoristiti.

Končno naj opozorim še na nekaj! Naši opazovalci bi bili ljudje z zelo različno izobrazbo. Med njimi bi bili inteligenti, pa tudi docela preprosti čebelarji. Ker bi bila enotnost v opazovanju le težko dosegljiva, bi bil potreben po mojem mnenju še nekaj vrhoven nadzornik za ves naš teritorij. Tak nadzornik naj bi pogosto obiskoval obveščevalce, pregledoval njihovo delo in dajal podrobna navodila, ki bi jim bila potrebna.

Kako prevažam?

Nisem ravno star čebelar, vendar imam nekaj izkušenj. Marsikaj novega sem uvedel v svoje čebelarstvo in vse se mi je prav dobro obneslo. Toda take izkušnje naj ne ostanejo tajnost posameznika. Treba jih je objaviti, da morejo izreči o njih tudi drugi svojo sodbo. Ne trdim, da je to, kar bom povedal, edino pravilno in zato prosim še druge tovariše, naj se oglasijo, da bomo delali z združenimi močmi za procvit našega čebelarstva.

V Čebelarskem zborniku leta 1944. sem čital, da pripravijo nekateri čebelarji panje za prevažanje tako, da škrnjak zaobrbejo na desno, vratca pa privežejo za škrnjak. To se mi ne zdi umestno, ker je reža, ki pri tem nastane, premajhna in ne pride skozi njo dovolj zraka v panj. Tako prezračevanje bi bilo primerno morda zgodaj spomladi ali pozno jeseni, čez leto pa nikakor ne.

Dostikrat sem že prevažal na precejšnje razdalje (Subotica, Orum, Gorski Kotor itd.) in pri tem imel različne neprilike, a vedno sem srečno pripeljal na mesto vse družine žive in nepoškodovane. Seveda sem pred prevozom dobro premislil, kaj mi je storiti, da ne bo izgub. Včasih sem vzel iz medišč, preden sem se odpravil na pot, glede na jakost družin štiri do pet satov, sate očistil čebel, jih zložil v primerne zaboje in jih posebej prevažal. Delo je sicer zamudno, toda se izplača, ker je s tem odstranjena vsaka nevarnost, da bi se čebele med vožnjo zadušile. Na ta način je moja žena ob hudi vročini julija meseca sama prepeljala čebele v redu iz Bubnaric v Orum pri Subotici na bosiljak, neki plevel, ki raste po strniščih v Vojvodini in zelo dobro medi. Vendar bi danes tega nikomur več ne priporočal. Po dovozu moraš namreč čakati najmanj en dan, da se čebele umirijo; šele nato lahko sate spet razmestiš po mediščih. Boljši je način, do katerega sem prišel kasneje, in ga še danes uporabljam. Ze leta 1938. sem pripravil nekaj panjev za pašo tako, da sem premaknil matično rešetko prav do vratc. Tudi okenca medišča in plodišča sem primaknil do kraja panja. Da bi se satniki ne premikali, sem vdela v stranice panja tik za satniki železne prečke z razstojišči. Tako je nastal za satniki prazen prostor, ki je bil skoraj prav tako velik kakor prostor, ki bi ga dobil, ako bi vzel iz medišča pet satov. Taka preureditev panjev pred prevozom ima še to prednost, da lahko postaviš v medišča koritca za pitanje, kar bi bilo sicer nemogoče. Klajo vlivaš v koritce skozi 15 mm široko luknjico, ki si jo izrezal v mrežo medišča in zavaroval s posebnim zapahom.

Vsi moji panji imajo verande. Verande pred prevozom zaprem, a žrel ne zamašim. Nekateri trdijo, da čebele v verandah odmirajo, česar pa vsaj jaz do danes še nisem opazil. Nekaj časa sem imel težave z odpiranjem verand (namreč pri zelo močnih družinah in ob hudi vročini). Razburjene in razgrete čebele so s silo bruhnile iz žrel in me često pošteno opikale. Nedostatku se sedaj izognem tako, da poškopim, preden odprem verande, sprednje stene panja z vodo, kar pomirjevalno vpliva na čebele.

Za čebelarje, ki mnogo prevažajo, so panji z verandami neprecenljive vrednosti. Nikoli ne bom pozabil, kako smo nekoč zapirali žrela pri panjih brez verand, kaj smo morali vse tvegati, preden so bila žrela zaprta, posebno pri močnih družinah. Čebele so sedele v kupih pred žreli. Da bi jih škropili in s škropljenjem prisilili k umiku, je bilo premalo časa, ker se

nam je mudilo na vlak. Zato smo morali čebele pozajeti in zmetati v stran. Dve sto panjev z verandami smo hitreje zaprli kakor trideset panjev brez verand.

Ako imaš panje brez verand in so zamašena žrela s krpami, jih lahko odpreš po dovozu na pasišče vse na en poteg. Na vsako krpo prišij obroček! Skozi obročke potegni vrvico, na katero si v razdalji žrel pritrtil primerne zaponke. Ko nameravaš odpreti žrela, priveži en konec vrvice na obroček, na primer pri skrajnem panju v levem kotu spodaj, jo spelji potem skozi vse druge obročke v najnižji vrsti, nadalje skozi obročke v drugi vrsti, seveda od desne proti levi in končno v tretji vrsti od leve proti desni. Ko je vrvica pritrjena na vse obročke, jo primi na nasprotnem prostem koncu in povleci, nakar se ti bodo žrela drugo za drugim sama odpirala. Tako odpiranje je priporočljivo samo ob veliki vročini in pri močnih družinah. Isto lahko napraviš tudi v primeru, če imaš zamašena plodišča in medišča z lesenimi zapahi.

Leta 1954. sem izdelal za prevažanje na dve strani odprt čebelnjak po sestavu zložljive postelje, katerega lahko postavim v nekaj minutah. Je zelo priročen. Saj ima celó shrambo in prenočišče. Ko sem imel čebele v Nomenju, je bil nekemu čebelarju tako všeč, da je poslal k meni mizarja, ki naj bi si ga ogledal, posnel mere in ga po njih izdelal. Tudi nekateri drugi čebelarji so me že prosili za načrt.

Ko so čebele na mestu, ostanejo vrata pri panjih vsaj eno uro še odprta, da se čebele ohladi. Navadno jih zaprem šele tedaj, ko začno izletavati. Prepričan sem, da je že marsikateri čebelar izgubil čebele, ker je prehitro zaprl vrata panjev. Toda pri enostranskih čebelnjakih je to, rekel bi, skoraj potrebno, ker bi drugače čebele posedale zadaj na mrežastih okencih. Pri dvostranskem čebelnjaku ta nevšečnost odpade. Letos je neki čebelar, ki je imel čebele na paši pod Krimom, prehitro zaprl vrata panjev, pa mu jih je menda od 36 družin pomrlo 28. Ponoči čebel ne odpiraj, ker se čebele razlezejo na vse strani in ne najdejo več v svoj lastni panj.

Leta 1959. sem predelal 6 starejših AŽ-panjev v trodelne panje. Vsak tak panj ima dvojje plodišče in eno medišče. Vsi trije oddelki so napolnjeni s satniki iste velikosti. Posamezen satnik meri 41×17,5 cm. Satniki tvorijo mrzlo stavbo, ki je bolj zračna in čebelam lažje dostopna kakor topla stavba. Čebele tudi v prosti naravi kaj rade izdelujejo satovje v tem razporedu (n. pr. v kranjičih). Kljub temu, da je bila vojna in da nisem mogel voziti čebel na pašo, sem ugotovil, da ima ta preureditev panjev svoje prednosti. V kasnejšem članku bom kaj več povedal o uporabnosti teh panjev.

Zgornjega članka nisem napisal za tiste čebelarje, ki vse to že vedo in so morda celo bolj izkušeni kakor jaz, temveč za tiste, ki jih čebelarjenje veseli in do sedaj niso imeli priložnosti o vsem tem kaj več slišati. Naša naloga je pač, da nudimo tovarišem pomoč in jim pomagamo z nasveti, ki so se v praksi obnesli. Zato bi bilo prav, da bi tudi drugi tovariši čebelarji povedali, kako čebelarijo.

»Če je bilo leto 1945. leto zmage na bojnem in političnem polju, tedaj je vsak državljan te dežele dolžan storiti vse, da bi bilo novo leto 1946. vsaj deloma leto zmage na gospodarskem področju.« (Iz novoletnega govora maršala Tita.)

Ali čebelarimo prav?

Čas prinaša spremembe in v spremembah se kaže napredek. Tudi v čebelarstvu se je že marsikaj spremenilo. Uvedli smo novosti in jih zopet zavrgli. Obdržali smo le tisto, kar se je v praksi obneslo in izkazalo za dobro.

Danes bi rad spregovoril nekaj besed o našem načinu čebelarjenja. Pravim: o našem načinu, kajti ta način je star in ga glede na naše gospodarske in klimatične razmere, kakor tudi glede na vrsto panjev, ki jih uporabljamo, ni mogoče znatno izpremeniti. Naša sivka je svetovno znana zaradi svoje pridnosti, krotkosti in rojivosti. In temu je mnogo doprinesel naš način čebelarjenja. Saj čebelarimo v čebelnjakih, kjer so panji združeni v sklenjenih vrstah. V Ameriki, kjer čebelarijo drugače, in predvsem v panjih, ki stoje posamezno na prostem, nimajo toliko rojev in pridelajo na leto več medu kakor pri nas. Res je, da so tamkaj pašne razmere boljše, toda kakor se mi zdi, rojivosti in marljivosti ne pospešuje zgolj paša. Za to naziranje imam svoje razloge.

Že 15 let vodim opazovalno postajo. Panj s tehtnico stoji sam zase na prostoru, ki je popolnoma ločen od drugih panjev. To je navaden AŽ-panj na devet okvirjev, ki ostane na svojem mestu tudi preko zime. Ko pritisne mraz, dobi poleg običajne papirnate blazine, ki jo vložim med mrežasta okenca in vrata, še kos stare odeje, s katero ga odenem po vrhu. Kljub temu, da ni v skladnici z drugimi panji in je navezan le na lastno toploto, vsako leto izborno prezimi. Spomladi, ko drugi panji že živahno izletavajo, osamljenec na tehtnici še ne čuti te potrebe in, ako pihnem vanj, zamolklo zabruna, češ: kaj me motiš, ko še ni čas za izlet. Rojil mi je, odkar je na tehtnici, samo dvakrat. Matico izmenja navadno kar na tihem s preleženjem. »In kako je z donosom?« bo marsikdo vprašal. Povedati moram, da je to moj najboljši medar. Ne pomnim, da bi bil kdaj brez medu. Celo ob najslabših letinah si je preskrbel zadostno zimsko zalogo in največkrat je nekaj medu še ostalo za pomoč drugim družinam. Pa mi bo kdo ugovarjal: »Seveda, to je tvoj ljubljenec! Zato mu bolj strežeš kot drugim. Samo da se lahko pobahaš z njim.« Toda ta je bosa! Res je ravno nasprotno. Čez leto se najmanj brigam zanj, jeseni pa mu pustim le toliko hrane, da more shajati z njo tudi spomladi. Po mojem mnenju je iskati vzrok njegove pridnosti in donosnosti drugje.

Ostali panji so zloženi v skladanico. Ker so stisnjeni drug k drugemu, se med seboj grejejo in začno spomladi prej zalegati kot bi sicer, če bi stali posamezno. Družine z zgodnjo zalego rabijo zgodaj obnožino in vodo. Če je nimajo dovolj, silijo čebele še pred pomladjo, ko je vreme dokaj nezanesljivo, iz panjev. Pri tem se izgubi mnogo čebel zlasti v čebelnjakih z odprto in vetrovno lego. Družine, ki začno kašno izletavati in zalegati, ohranijo več izletnih čebel, kar jim pozneje pomaga k hitrejšemu razvoju. Zato kljub temu dohite in prehite druge panje.

Nimam namena postavljati na glavo vsega našega čebelarstva. Toda nekaj pripomb ne bo škodovalo. Naši predniki so čebelarili v kranjcih, ki so jih imeli zložene tesno skupaj v čebelnjakih. Takrat je bilo morda to umestno, vprašanje pa je, ali smo ravnali prav, da smo ostali pri njihovem načinu čebelarjenja še danes, čeprav čebelarimo v drugih panjih

in ob slabših pašnih razmerah, kot so jih poznali oni. Če smo iz Amerike dobili prve mobilne panje, bi morali z njimi uvesti tudi način čebelarjenja, ki je tamkaj v navadi. Za tako temeljito izpremembo je sedaj kajpada nekoliko prekasno. Lahko pa bi preizkusil ta način čebelarjenja čebelar z manjšim številom panjev, ki ima lasten ograjen vrt in se mu ni treba bati raznih neprijateljev in tatinskih ljubiteljev medu. Pri tem bi lahko ugotovil še nekatere druge prednosti. Tako bi bile izgube matic ob prahi prav gotovo manjše, ker si matica laže zapomni prosto stoječ panj kot pa panj v skupini.

Res, da AŽ-panj v sedanji obliki ni prikladen za čebelarjenje na prostem, a bilo bi ga mogoče z malenkostnimi stroški temu primerno preurediti. Kak prevoznik se bo za kaj takega le nerad odločil. Saj je AŽ-panj kakor ustvarjen za prevažanje, a ker pri nas prevozniki prevladujejo, bomo vse-kakor še nadalje ostali pri dosedanjih panjih in pri čebelarskem načinu, ki smo ga uvedli.

Rojec Vlado:

Tajnosti prezimovanja

V Magdeburgu najdena grafikona, njiju vrline in posebnosti

V začetku avgusta leta 1922. je na čebelarski razstavi v Magdeburgu zasledil dr. Armbruster dvojce grafikonov, ki sta ponazorovala toplotne razmere v čebelji družini. Grafikona nista bila nova, niti ne prvokrat razstavljena. Novo je bilo kvečjemu dejstvo, da sta prišla tedaj prvokrat pred oči strokovnjaka, ki je videl v njih nekoliko več kakor samo neizmeren trud in naravnost čebeljo vztrajnost, s katero sta bila izvršena. Grafikona sta bila nabita na vnanjo steno točilnice alkoholnih pijač iz medu. Ker sta visela dokaj visoko, je bilo težavno zasledovati posamezne krivulje in skoraj izključeno razbrati razne podrobnosti, ki so se skrivale v njih zapletih, vzponih in padcih. Njih redoviti potek pa je dr. Armbrusterja potrjeval v domnevi, da ima pred seboj dragoceno gradivo, ki tako rekoč kriči po znanstveni obdelavi. Še isti dan je poizvedel za naslov lastnika teh zanimivih risb, in ni prej miroval, dokler jih ni dobil v roke.

Grafikona je izvršil na podlagi dolgotrajnih in zamudnih opazovanj že pred več leti Friderik Lammert, okrajni tajnik v Sondershausnu. Sam ju je za časa svojega življenja nekajkrat razstavil ter prejel zanja mnoga priznanja in odlikovanja. Po smrti — umrl je nenadoma zadet od kapi leta 1912. — ju je prevzel v varstvo njegov sin dr. Friderik Lammert, ki ju je čuval z vsemi poleg spadajočimi zapiski kot družinsko posebnost ter ju v Magdeburgu po daljšem času iznova razstavil.

Lammertova grafikona sta važni listini v arhivu čebeloslovnih raziskavanj. Oba se odlikujeta po svoji zelo skrbni izdelavi, široki koncepciji in obilnih podrobnostih. Pomen in namen prvega grafikona nam pojasnjuje napis, ki se glasi: »Grafična ponazoritev gibanja toplote v čebelji družini od 16. maja 1894. do 30. junija 1895.« Iz dodanih opomb je razvidno, da se nanaša ponazoritev na redna trikratna vsakodnevna opazovanja (ob 9. uri dopoldne, ob 3. uri popoldne in ob 9. uri zvečer) pri 4 funte težkem prvem roju, vsajenem 15. maja 1894. v srednjo etažo tronadstropnega Berlepschevega panja s satniki 20×25 cm. Na vodoravnici (abscisi) so v centi-

metrskih razdaljah nanešeni dnevi, na navpičnici (ordinati) pa pomeni vsak centimeter eno stopinjo Reaumurja. Zanimivejši in v znanstvenem pogledu važnejši je drugi diagram, ki ima tale napis: »Grafična ponazoritev gibanja toplote v dveh čebeljih družinah pozimi. Na osnovi polurnih, štiri tedne dan in noč trajajočih opazovanj risal Fritz Lammert, Sondershausen. Pričetek opazovanj 18. januarja 1896. ob 9. uri dopoldne.« Na diagramu se prepletajo tri krivulje v zeleni, rjavi in oranžni barvi. Prvi dve predstavljata temperaturo v središču zimske gruče obeh opazovanih družin, tretja pa vzporedno zračno temperaturo. Spodaj so označeni zaporedni dnevi, zgoraj ustrežajoča triurna razdobja. Na vertikalni pomeni 6 mm 1° R. na horizontali polurni presledek. Dasi je merilo pri tem grafikonu manjše kot pri prejšnjem, je uporabljeni papir kljub temu še enkrat daljši. 4032 temperaturnih točk vsake krivulje je razvrščenih nad 806.4 cm dolgo daljico.

Lammert je uporabljal pri svojih opazovanjih pravokotno upognjene steklene termometre. Krajši krak, dolg kakih 22 cm, je bil na koncu razširjen v valjasto posodico, ki je vsebovala živo srebro, drugi, kakih 28 cm dolgi krak, je bil opremljen s toplotno lestvico po Reaumurjevi razdelitvi od pol do 40°. Ker je bilo med posameznimi zarezi 3 mm presledka, je bilo mogoče dokaj točno odbrati tudi petinke polovične, odnosno desetinke cele stopinje. Krajši krak toplomera je eksperimentator potisnil skozi luknjo, ki jo je izvrtal v sprednjo končnico panja, in sicer tako, da je tičala posodica z živim srebrom približno v središču čebeljega gnezda, daljši krak pa je pokončno pritrtil v žlebastem utoru, izdolbenem na vnanji strani dvojnega ostenja.

Ko se je Lammert lotil svoje najtežje naloge, to je štiritedenskega, lahko bi rekli, nepretrganega opazovanja in beleženja toplote v zimskem gnezdu čebel (polurni presledki!), je imel za sabo že skoraj triletno bogate izkušnje.* Rutina, ki si jo je tako pridobil, nam nudi zadostno jamstvo za zanesljivost in znanstveno neoporečnost njegovih podatkov. K temu se pridružuje še srečno naključje, da je bila zračna temperatura v dobi trajanja poizkusa ves čas dokaj enakomerna in za študijske namene na prikladni višini. Gibala se je v zmernih prehodih okrog ledišča ter dosegla šele proti koncu poizkusa svoj maksimum pri +9° C in minimum pri -7° C. Tretja okolnost, ki zvišuje vrednost Lammertovih preiskav, pa je ta, da so bili prezimovalni pogoji, zlasti pri eni izmed obeh družin, kakor tudi njen splošni položaj in ustroj, kar najbolj povoljni.

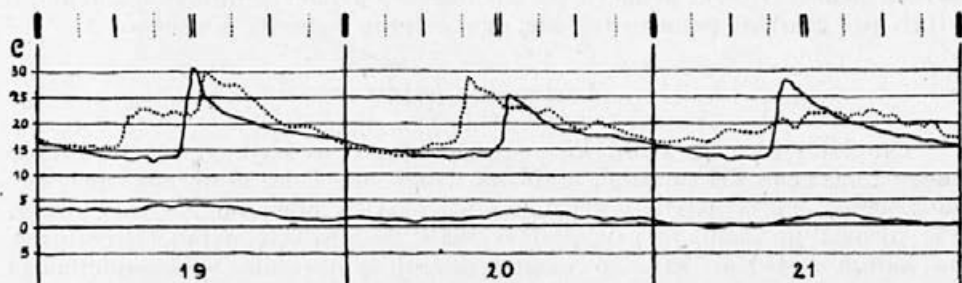
Da so omenjene vrline opazovalnega gradiva naravnost podžigale Armbrusterja k znanstvenemu delu, je razumljivo. Preproste Lammertove krivulje so ga očarale in priklenile nase za več mesecev. Naslednje leto je izdal kot plod svojega študija 120 strani obsegajočo razpravo »Toplotno gospodarstvo v čebelji družini. — Donesek k fiziologiji živalske zajednice.«

Pred izidom Armbrusterjeve knjige je beležila svetovna strokovna literatura že nekaj prav zanimivih ugotovitev o toplotnih razmerah v čebelji družini. Zlasti Amerikanci Gates, Phillips in Demuth so si pridobili s svojimi, na široko zasnovanimi raziskovanji mnogo zaslug pri reševanju tega, tudi s čebelarско-gospodarskega vidika tako važnega vprašanja. Dokončno pa vendarle niso prodrli v globino problema. V splošnem so si bili

* Kakor vse kaže, se je Lammert začel zanimati za toplotne razmere v čebelji družini že leta 1892.

edini, da vladajo v zimski gruči čebel popolnoma druge toplotne razmere kakor v poletnem gnezdu zalegajoče družine. Medtem ko je poletna toplina v panjih tako rekoč stalna — giblje se v ozkem razmaku poldruga stopinje okoli 35°C — niha pozimi v naravnost prevratnih skokih in padcih med 15 in 30°C . Tega kolebanja si raziskovalci niso znali razlagati. Domnevali so, da je v nekem neposrednem odnosu s kolebanjem zračne temperature. Gates se je celo povzpел do trditve, da je notranja toplina v nasprotnem razmerju z zunanjo, da je torej v zimski gruči tem topleje, čim hujšemu mrazu je družina izpostavljena (antagonizem). Toda prav drugi Lammertov grafikon je dr. Armbrusterju pripomogel, če že ne do povsem drugačnih, pa vsekakor drugače utemeljenih zaključkov, ki so postavili ameriška raziskovanja v novo luč ter obenem nakazali smer, v kateri naj bi se v bodoče poglobili.

Umestno bi bilo, da bi drugi Lammertov grafikon priobčili v celoti. Iz tehničnih razlogov pa ga je nemogoče reproducirati. Prinašamo iz njega samo delni, precej značilni izrez (1. slika). Na risbi predstavlja črtkana

1. slika: Izrez iz Lammertovega grafikona.

krivulja notranjo toplino I. družine, izvlečena krivulja pa notranjo toplino II. družine. Spodnja, manj razgibana krivulja ponazoruje toplino zraka izven panja, tanko izvlečene vzporednice petstopinjske razmake po Celzijevi razdelitvi,* močneje izvlečena vzporednica ledišče, navpičnice pa štiri-ndvajseturna razdobja od polnoči do polnoči. Zgornje zarezze razčlenjujejo vsako tako razdobje v manjše časovne enote po 3 in 5 ure. Spodnje številke (19, 20, 21) so dnevi v mesecu januarju 1896. Mimogrede naj še omenim, da si moramo biti pri motrenju takih diagramov svestni, da pomeni vzpenjanje krivulje, ako ji sledimo od leve proti desni, porast temperature, in nasprotno: da je padanje krivulje skladno z nižanjem temperature.

Skušajmo pronikniti v bistvo objavljenega diagrama! Še tako površnemu opazovalcu morajo takoj pašti v oči hriboviti izrastki krivulje, ki so si po obliki zelo podobni in se v neprekinjenem nizu redno pojavljajo v vsakem 24 urnem odseku. Toplota v zimski gruči torej nekako valovi v neprenehni izmeni med segrevanjem in ohlajanjem. Da je to valovanje pri II. družini enakomernejše in bolj izrazito kot pri I. družini, tudi ne bo težko določiti že na pogled. Črtkana krivulja je posebno nepravilna v tretjem odseku, toda celo tukaj imamo vtis, da je nameravala ubirati isto pot

* Kakor je bilo že povedano, je Lammert uporabljal Reamurjevo razdelitev. Ker pa je nam Celzijeva razdelitev bližja, sem risbo temu primerno izpremenil.

kakor v prejšnjih dveh razpredelkih, a so jo neke nasprotno delujoče sile potisnile navdol in izmaličile. Vzporedna krivulja zračne temperature sledi komaj opazno, vendar samo navidezno temu valovanju, kajti v objavljenem delu Lammertovega grafikona nastopajo vrhunski vzgibi popolnoma slučajno podnevi med 9. uro dopoldne in 6. uro zvečer, ko je ozračje celo pozimi pretežno toplejše kakor ponoči. Iz preostalega neobjavljenega dela krivulje pa bi se lahko prepričali, da je dana možnost za nastop temperaturnega viška v notranjosti čebeljega gnezda ob vsakem času, torej prav tako ponoči, ko je zračna temperatura v primerjavi s prejšnjo dnevno temperaturo očitno nižja. Zanimivo je končno še to, da se sunkoviti vzgoni in s tem v zvezi doseženi temperaturni vrhunci pri I. in II. družini skoraj nikjer ne krijejo, dasi so bile klimatske razmere za obe družini iste. Če se postavimo na neko splošno stališče, moremo trditi, da ni med temperaturo znotraj čebeljega gnezda in temperaturo zunaj panja nikake neposredne zveze. Temperatura v zimski čebelji gruči je podvržena svojevrstni, iz nje same izvirajoči zakonitosti, ki bi se morala v skrajno idealnem, kot takem seveda nedosegljivem primeru (že Lammertov primer je dokaj idealen) javljati pri grafični ponazoritvi kot enakomerno valovita krivulja.

Lammertov pojav

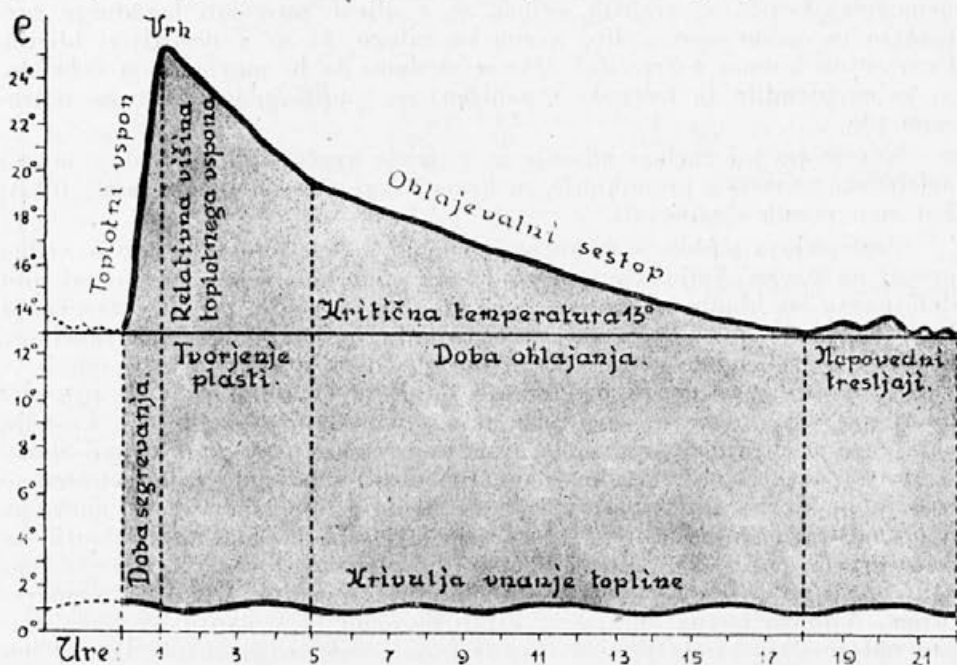
Človeško srce je stroj, ki poganja zdravo, s kisikom in hranilnimi snovmi nasičeno kri po žilah, a jo na drugi strani, ko se izrabi, spet vse-sava, očisti telesu škodljivih primesi, predela in ponovno pošlje v obtok. Vse to nam je znano in prirodoslovci nam morejo celo natančno razložiti, na katere sestavine krvi so vezana podrobna opravila tega zapletenega vršenja, ne morejo pa nam pojasniti tiste prvobitne sile, ki je potrebna za delovanje čudovitega stroja v naših prsih. Ta sila spada v skupino tistih ugank, ki bi bile na mah pojasnjene, če bi našli odgovor na eno samo vprašanje, kaj je življenje. Utripanje srca je življenjska funkcija, ki nastaja in se vzdržuje sama iz sebe po neki notranji nujnosti. Vnanji činitelji pač lahko to funkcijo ustavijo ali ovirajo v njeni redovitosti, niso pa del njenega bistva.

Vsakođ ve, da je utripanje človeškega srca zelo enakomerno, ve pa tudi, da na tem enakomernem utripanju tako rekoč visi življenje vsakega poedinca. Pri odraslem, zdravem in mirujočem človeku udari srce približno 70 krat na minuto. Pri otrocih bije nekoliko hitreje, pri starcih počasneje. Delo ritem pospešuje. Pri zelo napornem delu lahko utriplje srce do dvestokrat v minuti. S posebno pripravo, s tako imenovanim cardiographom bi mogli utripanje srca predočiti grafično. Dobili bi krivuljo, ki bi nas v marsičem spominjala na Lammertovo toplotno krivuljo. Tudi zanjo bi bila značilna neka enakomerna valovitost, ki bi kljub raznim spotikljajem in zapletom jasno izstopala iz celote. — Že po svoji krivulji se nam gibanje toplote v čebelji zimski gruči razodeva kot ritmična življenjska funkcija. Če hočemo njen ritem razumeti, je treba poiskati ono osnovno idealno enoto, ki se stalno ponavlja. Naslednja risba predstavlja tak poizkus. (2. slika.)

Pred seboj imamo en sam val toplotne krivulje v kar najbolj popolni izvedbi. Dr. Armbruster mu je določil obliko tako, da je iz Lammertovega

grafikona izbral čim manj razlikujoče se valove, izmeril vse v istem smislu ter s pomočjo dobljenih števil izračunal povprečne vrednosti, ki so mu bile potrebne pri načrtovanju.

Val ni simetričen. Vzpon je kratek in strm, sestop pa mnogo daljši in položnejši. Toplota se torej spočetka sunkovito dvigne, doseže višek 25°C , nakar sledi počasno ohlajevanje do 13°C . Ta najnižja notranja temperatura, ki jo je Armbruster nazval **kritična temperatura**, da pobudo za ponovni toplotni vzgon. Proces, ali bolje povedano, **perioda** te življenjske funkcije traja 22 ur. Perioda razpada v dva zelo nesorazmerna dela. Prvi, dobro uro trajajoči del bomo imenovali po Armbrusterju **doba segrevanja** (kurjave), 21 urni preostanek pa **doba ohlajanja**.

2. slika: Lammertova perioda v idealni obliki.

Kritična temperatura je nekaka odskočna deska za krivuljo. Vendar reakcija ne sledi vselej neposredno njenemu prvemu približanju, odnosno njenemu prvemu dotiku razmejnici. Ob iztočišču vala opazimo celo zelo pogostokrat nejasno tipanje, kot bi krivulja oklevala, ali naj se požene v višino, ali ne. To so **napovedni tresljaji**, ki naznanjajo ponovni toplotni vzgon in lahko trajajo polne tri ure.

Kakor na koncu ohlajevalnega sestopa, tako imamo tudi ob začetku neko redno se pojavljajočo posebnost. Krivulja se po doseženi najvišji točki ostro preokrene in prične padati z ne dosti zmanjšano brzino, kot se je dvigala. Šele čez kake 3 ali 4 ure se ujame in preide v zložnejše spuščanje. Tako nastaja pri sestopajoči veji lahen, a dovolj očiten upogib, ki ga bomo raztolmačili kasneje.

Kaj se skriva za preprosto risbo, katere značilnosti smo pravkar opisali? Mnogo, — najbrž več, kot si ta ali oni misli! Armbruster je na njeni podlagi razvil svojevrstno teorijo o toplotnem gospodarstvu čebel v zimski gruči, ki po pomembnosti prav nič ne zaostaja za Gerstungovo teorijo o redovitem zaleganju matice in enotnem ustroju poletnega gnezda. Pod naslovom »Rešitev uganke« nas približno takole uvaja v to novo tajnost čebel:

»Pri kritični temperaturi postane čebelam v zimski gruči neprijetno. Dotedanjemu mirovanju sledi vznemirjenost, ki se naglo stopnjuje do take višine, da se sprostí nenavadna množina toplote. Proizvodnja toplote temelji na pospešenem zgorevanju kisika, kar dosežejo čebele z uživanjem hrane, dihanjem in predvsem z gibanjem mišic. To pa je v stisnjeni gruči nemogoče. Gruča se zrahlja, čebele se v ulicah med sati lagodnejše razprostro in načno nove celice z zimsko zalogo, ki so v dosegljivi bližini. Proviantna kolona natrpa želodčke z medom, da bi mogla onim čebelam, ki so se utrudile in izčrpale s pahljanjem, nuditi nadomestilo za potrošeno silo.

Ker je po tej razlagi gibanje in širjenje gruče tudi ob hudem mrazu neizbežno, povzroča premikanje za hrano, vsaj v istih ulicah, manj težav, kot smo včasih domnevali.

Proizvodnja toplote v trenutku preneha. Čebele obsedajo sate še vedno precej na široko. Višja temperatura vlada samo med čebelami; prazni predeli panja so hladni. Čebelja gruča se ohlaja ne le zaradi izžarevanja toplote, temveč prav tako zaradi odvajanja toplote. Zrak med čebelami, ki se je segrel, odnosno razširil in postal s tem specifično lažji, uhaja v višino, na njegovo mesto pa vdirajo mrzlejšje struje. Gruča se prezračí takoj spočetka, ko je še razmeroma zelo topla, ohlapna in gibljiva. Kasneje ohlajenje prisili čebele, da se čim tesneje primaknejo druga k drugi. Stvari se pravi zimski klobčič (nekako po treh urah) s posebno trdno obrambno plastjo na gornjem koncu. Čebele se stiskajo vse močneje in močneje. S takimi varnostnimi ukrepi zaustavijo strmi padec toplotne krivulje in se bližajo le počasi kritičnemu temperaturnemu horizontu 15°. Čebele vnanjih plasti so pri tem izpostavljene kakih 17 ur dokaj nizkim temperaturam. Njihova lastna toplina se kljub tesnemu prižemanju ne more upirati ohlajevanju. Toda preden zapade posamezna čebela otrpnenju, se mu že izmakne. Zrine se globlje v notranjost, kjer je toplota še vedno višja od 15°. Vnanje čebele čuvajo toploto v notranjosti gnezda ne samo za druge, temveč tudi zase. Stalno se izmenjavajo in prepuščajo mesto naslednicam, ki so prej ždele na toplem. To pa more trajati samo toliko časa, dokler je znotraj dovolj toplo. Ko je vsa toplotna zaloga, s katero so spočetka zelo zapravlljivo ravnale, pozneje pa z njo naravnost skopo varčevale, izčrpana, tedaj je dan trenutek za nov utrip, za novo periodo.

Izmenjavanje čebel, ki tvorijo plašč, je proti koncu čedalje bolj pogosto. Iskanje toplotnih koticov, ki jih skoraj nikjer več ni, ter pririvanje prezbajočih čebel vodi v splošno vznemirjenje. Družina se razburi in glasno šumi. Ponovno se požene pred očmi opazovalca živosebrni steber v višino.

Naj sledi kratek posnetek Armbrusterjevega pojasnila v primerjavi z opisom poti, ki jo napravi toplotna krivulja v teku ene Lammertove periode.

Ure:	Krivulja:	Ponašanje čebel:	Zimska gruča:
1.	Strm vzpon.	Uživanje hrane in pretvarjanje v njej nakopičene kemične energije v toplotno energijo, premikanje, pahljanje s krili, glasno šumenje.	Ohlapna razmestitev čebel. Previranje in raztezanje gruče v smeri zimskih zalog.
2.—5.	Dosežen vrhunec, okret krivulje navzdol, nagel padec.	Močno šumenje preneha in preide v zmerno brenenje. Razsipno izrabljanje nakopičene toplote.	Konsistenca gruče je še vedno precej ohlapna. Čebele se polagoma urejajo, da tvorijo obrambni plašč proti mrazu.
6.—19.	Lahen upogib krivulje navzgor, enakomerno položno spuščanje.	Skopo gospodarjenje s toploto. Umirjeno ždenje.	Strnitev čebel v tesen klobuč. Krčenje klobučiča se nadaljuje do skrajnih možnosti.
20.—22.	Kolebanje ob kritični temperaturi, napovedni tresljaji.	Hitro izmenjavanje čebel v plašču. Prerivanje in stikanje za toplimi kotički. Nemir se stopnjuje do razburjenja. Prve čebele planejo k zimskim zalogam, trgajo pokrovice s celic in polnijo želodčke z medom.	Medsebojna povezanost čebel je čedalje rahlejša. Gruča izpreminja obliko in pridobiva na obsegu.

Lammertov fenomen (pojav), da uporabim Armbrusterjev izraz, pa ni tako preprost, kot se zrcali iz gornje razpredelnice, kajti vzporedno z utripanjem toplote se vrši tudi prezračevanje panja in izhlapevanje vode. Predaleč bi zabredli, če bi se hoteli podrobneje ukvarjati še s temi dokaj zamotanimi procesi kemičnega značaja. Niti dr. Armbruster jih ni povsem zadovoljivo osvetlil. Lammertovo gradivo in ostala tozadevna opazovanja ne nudijo za znanstveno presojanje dovolj trdnih oporišč. Naj nam zado- stuje ugotovitev, da so ti procesi prav tako, kakor gibanje toplote, podvrženi istemu čudovitemu ritmu, ki je značilen za celotni Lammertov fenomen.

(Dalje prihodnjič.)

Opomba: V članku se večkrat omenja ime dr. Armbrusterja. To ime je vsakemu širše razgledanemu čebelarju dobro znano.

Dr. Armbruster je pred vojno izdajal znameniti »Arhiv za čebeloslovje«, v katerem je bilo objavljenih mnogo tehtnih razprav o čebelah. Med njimi so se posebno odlikovale razprave ruskih prirodoslovcev.

Hitlerjevski režim dr. Armbrusterju ni bil naklonjen. Že v svoji začetni periodi ga je odstavil kot ravnatelja »Zavoda za čebeloslovje in čebelarstvo« v Berlinu-Dahlemu ter ga upokojil. Nemilostno odslovljeni znanstvenik je poslej živel v Zellersdorfu pri Berlinu in vneto nadaljeval s strokovnim pisateljevanjem. Zadnja predvojna letnika Arhiva sta izšla skoraj izključno v znamenju njegovega marljivega peresa. Arhiv je med vojno umolknil, o njegovem uredniku pa še danes ne vemo, kaj se je z njim zgodilo. Nehote se vsiljuje slutnja, da je postal žrtev bestialnega nacizma.

Pričetek mojega čebelarjenja

Bilo je pozimi leta 1944. Sedeli smo okoli peči in opravljali vsak svoje delo. Sestra je luščila fižol, mama je šivala, jaz pa sem sedel na peči ter čital knjige. Zunaj je snežilo. Lahne bele snežinke so se lovile mimo okna. Takrat sem bil star komaj dvanajst let in pol, vendar se mi ni bilo treba učiti, kajti očka mi ni dovolil, da bi obiskoval nemške šole. Znanje sem zajemal iz knjig, ki so ostale pri hiši iz predvojnih časov. Na podstrešju sem brskal za novimi. Prav prejšnji dan sem našel med drugo šaro zelo zamazan in raztrgan sešitek. Na njegovem ovitku je bilo napisano: »Slovenski čebelar«. Prinesel sem ga v sobo, uredil iztrgane liste, jih zlepil, da bi katerega ne izgubil, nato pa začel čitati. Kmalu sem vsega prebral, da — prav vsega od prve do

zadnje vrste. Že prej sem imel veselje do čebel, a sedaj se mi je to veselje še povečalo. Moja edina in največja želja je bila, da bi čimprej prišel do čebel, do tistih lepih, drobcenih živalic, ki prinašajo med v panje. Da bi imel en sam panj, pa bi bil zadovoljen. A kako naj si ga omislim, ko pa je imel okupatorjev denar tako majhno veljavo?

Za panj sem se priporočil že marsikateremu čebelarju in naposled mi je tovariš Šmon iz Nadgorice vendarle obljubil, da mi bo na pomlad enega podaril. A obljubiti in potem še dati, pravijo ljudje, da je preveč; in tako tudi jaz nisem prišel do čebel. O sv. Jožefu sem obiskal Šmona ter ga povprašal, kako in kaj. Pa se mi je nejasno izmikal in nazadnje dejal, da mi bo dal roj. Toda tudi te besede ni držal.

Prišel je mesec maj. Krvoločnemu okupatorju, ki je dotlej gospodoval po naših krajih, je odklenkalo in Nemci so se začeli pripravljati na odhod. In tedaj mi je prišlo na misel, da bi kupil čebele od kakega Nemca, ki bo moral bežati in jih ne bo mogel odpeljati s seboj. Kmalu sem našel ponemčenega Slovenca, ki je bil pripravljen z mano skleniti kupčijo. Šel sem domov in povedal vse to svojemu očku. Očka pa mi je dejal: »Poturica, pri katerem nameravaš kupiti čebele, je oropal slovenske ljudi in čebele, ki jih ima, sploh niso njegove. Rajši jih kupi drugod, čeprav bi jih moral preplačati, toda čebele bodo vsaj pošteno pridobljene!« Upošteval sem očetov nasvet in povpraševal po čebelah samo pri poštenih ljudeh. Nazadnje sem iztaknil nekoga, ki bi mi jih bil voljan prodati. Bil je sicer tudi Nемец, toda vedel sem o njem, da jih je bil kupil od naših domačih čebelarjev takoj v začetku vojne. Pogodil sem se za štiri panje, katere sem zvečer prepeljal na svoj dom.

Na čebelarstvo sem se takrat spoznal še prav malo. Kupljene družine so bile zelo slabe. V dveh panjih so obsedale čebele komaj dvoje satov:

* Hrovatin je naš najmlajši sotrudnik. Letos je dopolnil 14. leto starosti. Doma je v Moravčah, a je sedaj v Kranju, kjer obiskuje gimnazijo.

v tretjem jih ni bilo dosti več, v četrtem pa so se gnetle na petih satih. Medu niso imele niti trohe. Poginile bi v najkrajšem času, če bi jih ne krmil s tistimi pičlimi dekami sladkorja, ki smo ga bili dobili na nakaznice. Domačim seveda to ni bilo prav. Vsi so godrnjali, ker so morali piti grenko kavo.

Nekega dne pa je prišel k nam na obisk boter Močnik iz Gmajne, si ogledal moje čebele in dejal: »Fant, s takimi slabiči ne boš prišel nikamor! Ob prvi priliki, ko bo malo lepše vreme, se bom spet oglasil, pa jih bova združila v dve družini; sicer bosta družini še vedno šibki, a bo že šlo nekako.« Meni to ni bilo pogodu, vendar sem na združitev pristal, ker sem mu zaupal kot dobremu in spretnemu čebelarju. »On že ve,« sem si mislil, »kako je treba ravnati s čebelami.«

Vreme se je kisalo že ves teden. Nebo se kar ni hotelo zjasniti. Šele v soboto popoldne je sonce pregnalo oblake in prineslo novo življenje v naravo. V nedeljo je bil najlepši dan. Takoj po kosilu je prišel boter Močnik. Nemudoma sva se lotila panjev. Odprla sva najšibkejšega. Močnik je poiskal matico in jo uničil. V dno srca se mi je zasmilila uboga živalca in izmislil sem si zvijačo, da bi ga prevaril za matico pri naslednjem panju. Ko je našel na satu matico, jo je prijel z dvema prstoma za krila, da bi jo stisnil. Preprosil sem ga, da jo je pustil pri življenju in vtaknil v matičnico, ki sem jo držal v roki. Rekel sem mu, da bi si jo rad natančneje ogledal. Ves vesel sem stekel z njo v kuhinjo in jo tamkaj shranil. Le tako na pol sem razumel Močnika, ko je klical za mano: »Glej, da jo kmalu uničiš! Čemu bi se po nepotrebnem mučila v matičnici?« »Bom, bom,« sem obljubil: a na obljubo sem kmalu pozabil.

Čim je boter odšel, sem napravil v praznem panju majhno družinico. Ko je v petek prišel pogledat, kako se je obneslo združevanje, je takoj opazil, da letajo čebele iz treh panjev in tako razkril mojo prevaro. Malo me je okregal, pa mi ni dosti zameril: »Saj sem bil jaz ravno tak, ko sem bil mlad,« je zabrundal. »Če misliš, da je tako bolje, pa čebelarji s tremi družinami!»

Neprilik pa s tem še ni bilo konec. Nekega dne se je zglasila pri nas gospa, ki je bila med okupacijo pregnana, in je trdila, da so čebele njene, češ da jih dobro pozna. Napravil sem se neumnega in jo vprašal: »Ali veste, koliko časa čebele žive?« Ko mi je odgovorila, da ve, sem nadaljeval: »Kako pa potem morete trditi, da so to vaše čebele? Od tistih, ki ste jih poznali pred štirimi leti, vendar nobena več ne živi.« Užaljena je odšla, jaz pa sem bil zadovoljen, da sem se je na tako lep način znebil.

Bolj sem se ustrašil, ko mi je mama povedala, da je med tem, ko sem bil v šoli, poizvedoval za mojimi čebelami predsednik čebelarske družine iz Domžal. A je šlo tudi to mimo. Danes je ugotovljeno, da Nemeč, od katerega sem čebele kupil, ni ropal pri slovenskih ljudeh, temveč si je družine in panje prav tako pošteno pridobil kakor jaz.

Moji trije panji so se med letom prav lepo razvili. Tudi onemu ni kaj očitati, ki je po sili ostal. Medu sicer še nisem dobil od njih niti kaplje, toda upam, da bodo prav lepo prezimili in da mi bodo to, kar sem jim pustil čez zimo, povrnil v bližajoči se čebelarski sezoni. Tedaj pa bom povabil botra Močnika iz Gmajne, pa še tovariša predsednika iz Domžal in gospo, ki sem jo tako hudomušno nahrulil, da bomo skupaj pokusili moj prvi pridelek.

Med v kuhinji

Pod gornjim naslovom nameravam objaviti nekaj preizkušenih navodil za pripravo jedil, ki imajo pravilen okus le tedaj, če jim je primešana večja ali manjša količina medu. Priznati moram, da je bilo do sedaj le malo tako srečnih gospodinj, ki bi jim bilo to dragoceno živilo pri roki za posebne prilike, še manj pa takih, ki bi jim bilo vsak dan na razpolago. Vendar upajmo, da ni več daleč čas, ko se bo trg z medom povečal in ga bomo mogle gospodinje spet uporabljati v posebne kuhinjske namene.

Prav bi bilo, da bi za uvod spregovorila nekaj besed o sestavinah medu, toda tega vprašanja se bom dotaknila le v toliko, kolikor je to potrebno glede na njegovo pravilno uporabo v kuhinji.

Danes je dokazano, da med ne vsebuje samo določenih hranilnih snovi, temveč da je proizvod, kateremu so čebele vdahnile življenje, da se razvija, zori, stari in končno odmre. V tem tiči tajnost zdravilne moči dozorelega, pristinega in čistega medu. Kuharice ga poznajo seveda predvsem kot neko svojstveno aromatično sladilo za peko kolačev, kruhkov in raznih medenjakov, potrebno pa bi bilo, da bi ga spoznale tudi s te mnogo bolj važne strani.

Lonec pristinega medu predstavlja za vsako gospodinjko količino dragocene žive snovi, s katero mora znati pravilno ravnati, da ne zgubi na svojem učinku. Vedeti mora, da sta v vsebovanih ogljikovih hidratih skrita moč in vir toplote, v fermentih pa tiste životvorne sile, ki so lastne samo medu, sile, ki jih lahko s prekomernim razgretjem uniči. Če namreč med kuhamo ali pečemo v testu, nam kuha in peka uničita dragocene fermente, neizpremenjena pa ostane samo hranilna vrednost vsebovanih ogljikovih hidratov. Prekomerno razgretje ima za posledico tudi izgubo lahko hlapljivih aromatičnih snovi, ki so značilne za posamezne vrste medu. Samo med, ki ga uživamo v naravni obliki, ali vsaj med, ki ga ne razgrejemo čez dopustno toplotno mero 50° C, ne izgubi na svoji redilni in zdravilni moči ničesar! Glede na te okolnosti je priporočljivo, da ga v gospodinjstvu uporabljamo čim več v naravni obliki ali pa kot sladilni dodatek k že kuhanim in na dopustno toplotno mero ohlajenim jedilom: le tako bomo zajeli v celoti ves njegov blagodejni vpliv.

S tem pa nikakor ne mislim odsvetovati uporabljanje medu pri kuhi in peki. Nasprotno! Tudi v tej smeri nam je potreben napredek! Saj je mnogo ljudi, ki čistega medu ne ljubijo ali ga celo ne prenesejo, medtem ko so jim medeno pecivo in sorodni proizvodi zelo pogodu. Le z vsestransko uporabo v gospodinjstvu bo temu dragocenemu živilu priznано mesto, kot ga po svoji naravni vrednosti zasluži. Znano je, da cenimo vrednost vseh živil po kalorijah, to je po toplotnih enotah, ki jih zaužito živilo razvije v človeškem organizmu. Če primerjamo 1613 kalorij, ki jih da 1 kg jajec, s 3280 kalorijami, ki jih razvije 1 kg medu, vidimo, da je med po svoji redilni moči še enkrat jačji.

V naslednjem podajam obljubljenе praktične nasvete za uporabo medu v gospodinjstvu, in sicer nasvete, pri katerih so upoštevana gornja načela.

Slajen je kave in čaja. Kavo ali čaj sladimo z medom pravilno šele takrat, ko se ohladi na približno 50° C. To je še vedno primerna to-

plina za zdravo telo. Okusa ne izpremenimo, ohranimo pa pri tem vse omenjene dobre lastnosti medu.

Medena smetana. Pripravimo jo na ta način, da 10 dkg sladke smetane dobro stepemo v trd sneg, primešamo nato 2 žlici medu, 1 žlico sladkorja in malo vaniljevega sladkorja. S to zmesjo lahko nadevamo kruh, ocvrte gobice iz piškotnega testa, janeževe upognjence in drugo.

Medeni jabolčni kompot. Kuhaj obeljena jabolka in kuhana pusti stati, da se ohladi na 40° C. Tako ohlajenim dodaj medu po okusu in malo limonovega soka.

Medeni kostanj. Kuhani pravi kostanj olupiti in do čistega obeliti, nakar ga dobro zmečkaj! Na vsake tri žlice zmečkanega kostanja dodaj eno žlico tekočega medu ter vse skupaj dobro premešaj! Zmes, ki jo lahko pripraviš tudi v kakem drugem razmerju po lastnem okusu, predstavlja izdaten nadev za kruh.

Medeni pustni krapci. Napravi kvašeno testo iz 12 dkg sladkorja, 12 dkg masla, pol kg moke, 6 rumenjakov, 1 dkg kvasa, 1 žlice ruma ali slivovke, malo limonove lupine in vaniljevega sladkorja! Vzhajano testo rahlo zvaljaj na deski, ki si jo prej potrosila z moko, iz testa pa izreži krape z večjim modelom! Nato kani na sredo vsakega kosa namesto marmelade malo gostega meda in položi nanj drugi kos testa! Ob obodu krap s prsti rahlo stisni, da se kosa sprimeta! Končno ga še enkrat prireži z manjšim modelom! Oblikovani krapci naj vzhajajo na toplem, a ne prevročem prostoru, nakar vzhajane ocvri v vroči masti!

Domača medena torta. Vzemi navadne oblate ali pa speci piškotne oblate iz 5 rumenjakov, katerim primešaj 15 dkg sladkorja z vaniljo! Ko snov dobro naraste, primešaj 3 dkg raztopljenega mrzlega masla, trd sneg iz 5 beljakov in 10 dkg moke! Peci na tortnem dnu, ki si ga prej pomazala s presnim maslom in potrosila z moko, kolikor mogoče tanke plošče! Za kremo vzemi četrt kg presnega masla, ga dobro stepi in vmešaj vanj 10 dkg sladkorne moke! Zmesi dodaj malo limonovega soka in nazadnje še 30 dkg tekočega mrzlega medu! Vse skupaj dobro premešaj! S kremo namaži oblate, jih zloži v torto, to pa namaži tudi po vrhu!

Boljša medena torta. Stolci z metlico 3 jajca, 4 rumenjake, 15 dkg sladkorja ter malo limonove lupine ali kisline v penasto mešanico! Zamešaj vanjo trd sneg, stepen iz 4 beljakov, in nazadnje še 10 dkg moke! Iz zmesi speci 6 do 7 tortnih plošč, katere potem namaži z nadevom, ki ga pripraviš tako, da raztopiš 30 dkg sladkorja v poldrugem delu vode in raztopino kuhaš toliko časa, da se potegne v kaplje. Tako zgoščeni raztopini dodaj 30 dkg medu in mešaj dalje! Razen tega napravi še sneg iz 7 beljakov in mu prilij vreli med! Snov mešaj v posodi, ki je napolnjena z vrelo vodo, da se zgosti. Ko je dovolj gosta, ji primešaj 30 dkg zmletih ali zrezanih suhih orehov! Z nadevom namaži tortne plošče, zloži jih v torto in nekoliko stisni; potem jih polij s poljubnim ledom, led pa potrosi z rezanimi orehi!*

* Mnoge gospodinje so morda po lastni zamisli pripravljale razne jedi, pecivo, zmesi in pijače iz medu ter tako prišle do novih posrečenih izsledkov. Vse take gospodinje naprošam, da svoje izsledke popišejo in jih pošljejo uredništvu »Slovenskega čebelarja« z označbo »Med v kuhinji«. Važno in koristno bo, ako bodo vsi taki izsledki in preizkušeni recepti zbrani. V. B.

Tridnevni tečaj za čebelarke bolezenske izvedence

Čebelarška zadruga za Slovenijo je v sporazumu z ministrstvom za kmetijstvo priredila v dneh 28., 29. in 30. januarja tega leta v Ljubljani tridnevni tečaj za čebelarke bolezenske izvedence. Tečaja se je udeležilo 55 čebelarjev. Zastopana je bila pretežna večina čebelarskih podružnic iz Slovenije.

Lepa udeležba in živo zanimanje, ki so ga kazali navzoči pri predavanjih in v debatah, priča, da je bil tečaj prav potreben in tudi koristen. Mnogi znanci čebelarji so se po dolgih letih okupacije zopet sešli in se pomenili o svojih čebelarskih zadevah.

Poleg starejših čebelarjev smo videli na tečaju tudi mnogo mlajših, kar je za nadaljnji razvoj naše organizacije prav razveseljivo. Kljub starostnim razlikam udeležencev je vladalo med njimi zelo pristrčno razmerje. Sicer pa tega niti ne bi bilo treba poudarjati, saj je pristrčnost in tovarištvo zakoreninjena lastnost vseh pravih čebelarjev.

Za hrano in stanovanje udeležencev izven Ljubljane je poskrbelo ministrstvo za kmetijstvo, za kar gre še posebna zahvala tovarišu referentu K o š m e r l u, ki je s svojim posredovanjem izposloval vse te ugodnosti. Isti tovariš je tudi poskrbel, da je kino Union izvajal nalašč za tečajnike na račun ministrstva za kmetijstvo znameniti ruski zvočni film o življenju in delovanju čebel. Vse tajnosti čebeljega življenja, delovanje v naravi in snovanje v panju so prikazane v tem filmu tako življenjsko naravno in natančno, da se človek čudi, kako je bilo mogoče vse to ujeti na filmski trak.

Predavanja so se vršila vse tri dni od 8. do 12. in od 14. do 18. ure.

Tečaj je otvoril namesto službeno zadržanega predsednika Čebelarške zadruge tov. prof. Miheliča referent za čebelarstvo pri ministrstvu za kmetijstvo tov. K o š m e r l.

Za starešino tečajnikov je bil soglasno določen tov. C v e t k o iz Ljubljane.

Prvi je predaval namesto obolelega prof. Verbiča tov. Vlado R o j c e c o anatomiji in fiziologiji čebel. Seznanil je poslušalce z delovanjem tistih organov, ki lahko obole za to ali ono boleznijo. Obširneje je govoril o krvnem obtoku in trahealnem sistemu. Dognano je, da sta pri čebeli dihalni in krvni proces ločena in da plavajo v njih krvi le bele krvničke, dočim rdeče krvničke docela manjkajo. Zato je umljivo, da čebelja kri ni rdeča. Predavatelj je spretno ponazoril učno snov s stenskimi slikami in z jasnimi risbami na tabli. Čeprav je snov na videz težka in dolgočasna, jo je znal prijetno poživiti in podatki tako nazorno, da jo je lahko razumel tudi tisti, ki se do tedaj še ni podrobneje ukvarjal z znanstveno ugotovljenimi funkcijami raznih delov čebeljega telesa.

Popoldne je isti predavatelj govoril o biologiji čebel, zopet seveda le toliko, kolikor je bilo to potrebno za razumevanje nekaterih obolenj. Obravnaval je zlasti razvoj zalege, delitev dela v panju, prašenje matice in življenje v zimskem gnezdu. Najdlje se je zadržal pri prezimovanju čebel. Podrobneje je razčlenil nekatere teorije, ki skušajo pojasniti toplotne razmere in pojave v zimski gruči.

Isti dan je predaval še vodja državnega bakteriološkega zavoda tovariš dr. Z i b e r t o bakterijah, plesnih in praživalih kot povzročiteljih raznih bolezni. S tabelami in s skicami na tabli je jasno obrazložil življenje in delovanje teh nevarnih bitij. Po splošnem nauku o bakterijah je prešel na bolezni čebel, ki jih je razdelil na nenalezljive in nalezljive (kužne). Posamezne bolezni je obravnaval le s splošnih vidikov. Priporočal je, da v primeru bolezni pošljejo čebelarji čebele in satje v preiskavo državnemu bakteriološkemu zavodu v Ljubljano. Za preiskavo zadostuje kakih 25 čebel. Okuženo satje ali čebele denemo v primerno škatlico, jo dobro zavijemo v papir in povežemo, na pokrov pa zapišemo poleg naslova pripombo: »Okužene čebele (satje)!«

Tovariš K o š m e r l je govoril o čebeljih sovražnikih. Razdelil jih je na letne in zimske škodljivce. Med prvimi je navajal: laško penico, srakoperja, čebelarja ali legata, vrabca, sršene, ose, čebelnega volka, večče (malo in veliko), pajke, krpelje in mravlje. Med zimskimi pa: miši, rovke, žolne in sinice. Celo med rastlinami, ki jih sicer imamo za medonosne, je nekaj takih, ki povzročajo čebelam

škodo. Tako na primer sončnica, na kateri si čebele zamažejo nožice in krila z lepljivo snovjo, da ne morejo odleteti. Skodljiv je deloma celo nektar lipe, ker vsebuje omotične snovi.

Tovariš Roj c je v posebnem predavanju obdelal bolezni matice. Uvodoma je omenil, da se nekatere bolezni, ki so prav za prav bolezni čebel, kot na primer pršičavost in nose mavost, pojavljajo tudi pri maticah. Vnanji znaki obolenja so največkrat jalovost in trotavost. Oba pojava je treba strogo razlikovati, pri trotavosti pa še posebej deviško, starostno in bolezensko trotavost. Nato je popisal nekatere bolezni, ki so bile do sedaj ugotovljene pri maticah, tako na primer svitkavost semenic, zagatenje jajčnih vodnic, gluhavost jajčec, počnelost jajčnikov in jajčec (melanoso), atrofijo ali razkroj jajčnikov itd. Nazadnje je govoril še o trojih-ciklopih, o beličnosti in dvospolnosti.

Tovariš veterinar S t e f a n č i č je v dveh daljših predavanjih razpravljal o boleznih odraslih čebel in zalege, o zdravljenju bolnih družin, o preventivnih sredstvih in pravilnem ravnanju z okuženimi panji.

Podrobno je obravnaval nose mavost, ki jo povroča praživalca nose ma apis. Bolezen so zasledili tudi pri sviloprejkah. Sedež bolezni je v črevesju čebel. Matica se okuži le slučajno. Zalega ostane neprizadeta. Potek bolezni je odvisen od odpornosti družin. Za nose mavostjo zbole čebele navadno v marcu in aprilu. Obbolele čebele imajo opet zadek, padajo na tla in trepetajoč s krili odmirajo. Vzporedno z nose mavostjo nastopa tudi griza. Rumenorjavkasto blato je ostroki-slega vonja, ki spominja na njuhaneec. Blato se počasi posuši in potemni. Širjenje vrše trosi, s katerimi je včasih želodčna stena obolelih čebel vsa zadelana. Zajedalec se z blatom širi po cvetju. Najdemo ga ob napajališčih in sploh povsod, kamor sedajo okužene čebele. Nadalje je govoril o pršičavosti, potem o prizanesljivi in zlasti o hudi gnilobi, ki je najbolj nevarna bolezen čebelje zalege. Končno je podal karakteristiko še nekaterih drugih bolezni, ki napadajo čebeljo zalego.

Predavanje je zaključil s tolmačenjem zdravstvenih predpisov, ki se nanašajo na zatiranje živalskih bolezni v splošnem in posebej na zatiranje čebeljih kužnih bolezni. Poslušalce je pozval, da naj bodo skrbno na preži in da naj takoj ukrepe vse potrebno, če bi opazili v svojem okolišju kaj sumljivega. Vsako kužno bolezen, ki bi se pojavila med čebelami, je treba takoj prijaviti oblasti. Onim, ki

obvladajo nemščino, je priporočal, da naj prečitajo dr. Zandrovi knjigi o čebeljih boleznih, drugim pa brošuro prof. Verbiča, ki jo je izdalo bivše Čebelarstvo društvo.

Tovariš Kobal je vodil praktični del tečaja. Na podlagi lastnih izkušenj je obrazložil zatiranje gnilobe in nose mavosti. Film o zatiranju gnilobe, ki je last Čebelarstva zadruge in se je udeležencem razvijal ob tem predavanju, je jasno pokazal vse znake kuge čebelje zalege. Predavatelj je prinesel s seboj tudi orodje, ki je potrebno pri razkuževanju panjev. Ker je imel že sam opravka z različnimi boleznimi, je bilo predavanje prav nazorno in poučno. Njegova izvajanja so izzvenela v nasvet, da naj čebelarji močno okuženih družin ne zdravijo, temveč naj jih zažgo s panji vred. Zlasti velja to za kranjčice in starejše panje, ker je zdravljenje tako naporno in povrh še negotovo, da se v mnogih primerih ne splača.

S tem so bila strokovna predavanja končana. Sledil je govor tov. ing. Jelačina, načelnika gospodarskega ministrstva. Pozdravil je udeležence tečaja v imenu te inštitucije in naslovil nanje nekaj splošnih vzgojnopolitičnih misli, poudarjajoč povezanost vseh panog našega narodnega gospodarstva, med katerimi zavzema važno mesto tudi čebelarstvo.

Tečaj je zaključil predsednik Čebelarstva zadruge tov. prof. Mihelič, ki je bodril udeležence k združnemu sodelovanju in utrjevanju združne misli v naši organizaciji. Priporočal je nesebično povezanost vseh članov, kakor tudi pravilno pojmovanje načel, ki so potrebna za trdno zgraditev nove miselnosti.

Po vseh strokovnih referatih so se vršile živahne diskusije, ki so se jih udeležili skoraj vsi navzoči. Marsikaka čebelarstva zanimivost je prišla tu na dan. Tako ima na primer neki čebelar na Viču v isti družini dvojce vrst čebel. Ene so sive kakor naše kranjčice, druge pa popolnoma črne. Primer bo treba še preiskati.

To je bil prvi večji tečaj čebelarjev po osvobojenju. Tečaj je bil vzorno organiziran in v vsakem pogledu na višku. Zanimiva predavanja bodo ostala vsem udeležencem v trajnem spominu.

Končno so se tečajniki napotili k fotografu, da jih je ovekovečil v sliki.

—ar.

A. Znidaršič:

Utrinki

Življenje čebel nam odpira pogled
v skrivnosti življenja,
tu slutimo vodstvo in vlado duha
za naša in njena hotenja.

Po kretnjah spoznamo konja iskrino,
po čilem poletu pa krepko družino.

Kdor se nedolžnega pika boji,
ta naj čebele pri miru pustil!

Kdor je pri čebelah skop,
jih pripravlja na pokop.

Kadar matica zapoje,
vsa družina gre na dvojce.

Dvojno nudi mi korist čebela moja,
voska in medu mi daje, cvetje mi oploja.

Ce hočeš res biti del svojih vesel,
posnemaj red, snago in pridnost čebel!

Čebelice, zdaj sije sonce,
le hitro napolnite lonce!

Kdor postopa kakor muha,
ta si ne zasluži kruha;
kdor pa dela kot čebela,
temu ne zmanjkuje jela.

KAJ ZNANCEV ŽE ZASULA JE LOPATA...

V SPOMIN OČETU ČEBELARJU — ANTONU POLIČU!

Zopet bodo zardele sipine tam od Police do Višnje gore. Spomladanska resa jih bo obarvala. Črešnje se bodo bahato ogledovale iz prvega gozdnega zelenja in čebele bodo napolnile zrak s svojim brenčanjem. Ob rokavih Mure bodo akacije omamljale sanjave poljane. Nato bo prišlo poletje in zadehtelet bodo brezkončne pisane livade. Morda se bo zdrabila tudi hoja ter pomastila robidove in leskove liste. Na njih se bodo pojavili široki sladki madeži, ki privabijo smeh na lice čebelarja. Končno se bo razcvetela še ajda ter se vsako noč okopala v rosi in megli. In vse bo tako, kakor je bilo nekdanj, le mojega očeta ne bo, da bi se mu opajalo srce ob nepopisni lepoti. Ves ta čarobni čebelarški svet je zanj za vekomaj odmrli. In sam bom brodil po njem — sam, brez njega, ki mi ga je za časa svojega življenja razkril in me s previdno roko uveljavil vanj.

Svoje mladosti — tam od prvih korakov, pa do teh težkih let, ki so sedaj za nami — si ne morem predstavljati brez čebelnjaka, brez panjev, brez neštetihih prevozov v resje, v akacijevih šume Murskega Središča in Subotice, na livade Gorskega Kotorja, na ajdovo ravan Ptujškega polja in ne vem, kam še vse. O, koliko takih potov sva skupno opravila z očetom! Kolesa vagona so enakomerno udarjala v noč, panji pa so pokojno šumeli. V kotu vagona sva si postlala na dišečem senu in sanjavo zrla v mesečino, dokler nisva utrujena zaspala. Zjutraj sva se prebudila tam nekje pri Zlatar-Bistrici ali pri Videm-Krškem, sedla na »kranjičce« in se zagledala v zlato rosno jutro. In posegel je oče v preteklost, pa mi pripovedoval, kako je pekel v Gradcu kostanj, kako ga je ponujal in kričal na vse grlo: »Maroni, maroni...« Pripovedoval mi je, kako se je učil za čevljarja, kovača in pleskarja, kako je pastirjeval, ministriral in služil vojake, kako neugnano ga je vlekle kvišku k znanosti, kako je hlatal za knjigami in časopisi in s kakšnimi težavami se je moral boriti, da je dosegel svoj življenjski cilj. Prvotno je bilo določeno, da postane kmet. Da, on deseti viničarski sin iz Slovenskih goric naj bi ostal doma, kajti rodil se je zato, da ragula, koplje in obrezuje gospodov vinograd. Tako so mu dopovedovali »gospodje« v cerkvi in v šoli. Drugače so mu govorili njegovi tovariši iz mariborskih, graških in leobenskih predmestij, drugače mu je govoril Marks iz očrnelih in mastnih brošur, ki so šle skozi tisoče delavskih rok. In odločil se je za to drugo pot.

Jeseni 1940. leta sva prepeljala čebele na otok Šolto, da bi tamkaj prezimile ter se spomladi opomogle ob rožmarinu, črešnji in mandeljnih. Tedaj pač še nisva vedela, kaj se nam obeta v najbližji prihodnosti. Toda

že maja 1941 je hitel oče reševat svoje ljubljene panje iz pobesnelih ustaških in italijanskih krempljev. Ko jih je po silnih naporih jeseni istega leta pripeljal na ajdo v Mirno peč, sva zadnjikrat skupaj čebelarila. Zadnjikrat sva skupaj prehodila dolenjske gozdove in prespala noči po stelnikih, kjer so že gospodarili naši prvi partizani. Ko sva oktobra zazimila svoje ljubljenske in je zapadel prvi sneg, sva se poslovila in odšla vsak na svojo stran. Njega so klicale gospodarske dolžnosti domov, jaz pa sem odšel v partizane. Ko sva se po nekaj dneh mojega partizanstva zopet srečala, sva več govorila o tem, kako bo on — moj oče vodil po končani vojni veliko državno čebelarstvo v svobodni in povsem drugačni domovini kakor o drugih vsakdanjih zadevah.

Ko sem po italijanski kapitulaciji skočil za trenutek domov v osvobojeno Grosuplje, se je oče pravkar vrnil iz internacije. S pokojnim Francetom Košakom smo tiste čase mnogo posedali pred domačim in Košakovim čebelnjakom ter govorili o svobodi in lepih časih, ki se obetajo naši domovini. Z medenim žganjem, ki ga je znal tako odlično pripraviti Košak, smo nazdravljali bodočnosti, ki je s prvimi žarki že tipala izza obzorja in prinašala nove perspektive tudi našemu čebelarstvu.

Danes gre naše čebelarstvo res v nove čase. Pred nami je sijajna bodočnost, o kateri smo mogli nekoč samo sanjati. In k tej bodočnosti so največ doprinesli tisti borci, ki so padli v sveti osvobodilni borbi na braniku svoje domovine. Med njimi je našel častno mesto tudi moj oče. Dne 25. januarja 1944 so ga ustrelili belogardistični krvniki na Košakovem hribu v Grosupljem.

Polič Radko.

† MAKS KOVAČIČ

Dne 11. maja 1941. so se vršile po Litiji in v Smartnem gestapovske racije. Nacistični priganjači so hodili od hiše do hiše in zapirali ljudi, ki niso zagrešili nič drugega kakor to, da so bili zavedni Slovenci. Potrkali so tudi na vrata osnovne šole v Smartnem. Upravitelj Maks Kovačič je ležal v postelji. Zaradi naporov, ki jih je bil moral prestati na povratku iz Bosne, kjer je kot kapetan I. reda vodil vojaško edinico v kratki in tragično zaključeni vojni z Nemčijo, je bil popolnoma izčrpan. Že prej je bolehal na srcu. Srčna napaka se mu je sedaj povečala. K vsemu pa se je pridružil še revmatizem.

»Aretirani stel!« ga je nahrulil nadut Nemec. »Napravite se in pojdite z nami!«

»Ne morem!« je zastokal upravitelj in se s težavo na pol dvignil v postelji. »Ne morem, četudi bi hotel. Sicer pa bi niti zdrav ne šel brez družine nikamor. Kdo bo skrbel za moje otroke, kadar ne bo mene?« In pokazal je na

pet sinov in hčera, ki so se preplašeni stiskali v kot sobe ter pridušeno jokali. »Če pa že mislite, da mora biti po vašem, potem nas odpeljite vse skupaj!« je še dodal in se spustil nazaj na blazine.

Ni znano, ali je ganil gestapovce pogled na jokajočo deco, ali jih je zmedel odločen nastop upravitelja Kovačiča — dejstvo je, da so po kratkem posvetovanju odšli, ne da bi izvršili zapovedano jim aretacijo. V veži so se mimogrede obregnili ob sliko gosposvetskega prestola, ki je visela tamkaj na steni.

In Maks Kovačič je ostal še nadalje v Šmartnem. Pa bi bilo boljše, da bi odšel z drugimi izseljenci v Srbijo. Kajti preveč ga je mučila oholost in krvoločnost gospodujočega okupatorja. Polagoma je sicer toliko okrevail, da je lahko spet hodil, toda popolnoma se ni nikoli več opomogel. Iz šole se je moral preseliti v kaplanijo. Tjakaj je kasneje prestavil tudi čebele s šolskega vrta. Poslej se je brigal samo zanje in često je zatrjeval, da so mu one edina uteha v neznosni nesreči, ki je zadela slovenski narod. Dne 12. julija 1945 se je celo popoldne mudil v čebelnjaku. Pregledal je vse družine in z zadovoljstvom ugotovil, da se obeta dobra letina. Po končanem delu je prišel v kuhinjo in zahteval kavo. Nenadoma pa mu je prišlo slabo. Prenesli so ga v posteljo, kjer je čez nekaj ur izdihnil, zadet od kapi.

Maks Kovačič je bil Dolenjec. V Št. Rupertu, v nekdanji največji dolenski fari, je preživel prva otroška leta. Oče je bil tamkaj čevljar, mati pa šivilja. Kljub dvojnemu zaslužku sta le s težavo preživljala obilno družino. Imela sta 12 otrok. Med njimi je bil Maks najmlajši. Ker je bil zelo nadarjen, sta se odločila, da ga pošljeta v ljubljanske šole. Jeseni leta 1902. se je Maks vpisal v gimnazijo in pozneje prešel na učiteljske. Postal je učitelj. Leta 1910. je nastopil svojo prvo službo na šoli v Svibnem pri Radečah. Po dveh letih je bil premeščen v Leskovec pri Krškem in čez eno leto nato v samo Krško. Tu ga je leta 1914. dohitela svetovna vojna. S prvimi vpoklicanci je moral odriniti na bojišče. Klatil se je po različnih frontah in se kljub raznim nezgodam srečno vrnil domov. Po vojni je bil imenovan za šolskega upravitelja pri Sv. Križu pri Litiji. Od tam se je leta 1927. preselil v Šmartno.

Šmarčani so novega upravitelja z navdušenjem sprejeli. Saj so ga poznali že od prej kot silno delavnega človeka. Pri Sv. Križu je ustanovil kmetsko posojilnico in ji dolgo vrsto let tajnikoval. Zanimal se je tudi za gasilstvo, zlasti pa za glasbo. V Šmartnem je opravljal vse mogoče funkcije. Bil je občinski odbornik, najbolj aktiven član pri sokolskem društvu, predsednik gasilske čete, predsednik čebelarske podružnice, tajnik hranilnice in posojilnice, pevovodja pevskega društva »Zvon« in, kdo ve, kaj še vse.

S čebelami se je začel ukvarjati že pri Sv. Križu. Prvi njegovi panji so bili kranjiči. V Šmartnem si je nabavil žnideršiče. Stalno je čebelaril s kakimi 50 družinami. Vsem, ki so ga poznali, bo ostal v trajnem spominu kot vzoren čebelar in nenadomestljiv čebelarski tovariš.

VR.

Samo z največjim naporom, z največjim samozatajevanjem, požrtvovalnostjo in mobilizacijo vseh ljudskih sil homo lahko naglo izvršili naše naloge in napravili našo deželo takšno, za kakršno so se borili in padali najboljši sinovi naše dežele, kakršno si želijo tudi vsi naši narodi — bogato, kulturno in srečno domovino, na katero ne bo ponosna samo sedanja, ampak tudi bodoče generacije.

(Iz deklaracije nove vlade FLRJ.)

Cebela — zdravnica. Preteklo poletje sem se po naključju seznanil z žensko, ki se je živo zanimala, kakšno delo bom opravil tisti dan v bližnjem čebelnjaku. Takoj sem spoznal, da ženica o čebelah in njih življenju marsikaj ve. Povedala mi je, da so na njenem domu nekoč gojili čebele in da je vedno verovala v zdravilno moč čebeljega strupa. Zobol si je kot mlado dekle navadno zdravila tako, da je nastavila na nasprotni strani, koder jo je bolel zob, čebelo na roko in jo prisilila, da jo je pičila v žilo. Že čez nekaj minut je zobobol prenehal. Tudi glava jo je večkrat bolela, pa si je na podoben način pomagala s čebeljim pikom. Posebno zanimiv je naslednji primer: Zaradi izdrtja dveh škribin ji je dlesen močno oteklina in nazadnje popolnoma otrdela. Upala je, da bo oteklina čez čas splahnela in da bo omrtvelo meso polagoma oživelo. Toda čakala je zaman. Zato je sklenila, da bo skušala nabreklino v ustih odpraviti s čebeljimi piki. Ker ji nihče ni hotel pri tem pomagati, se je lotila zdravljenja kar sama. Prvi dan si je vbrizgala na oteklem mestu v ustih strup osmih čebel, drugi in tretji dan si je dala po sedem in zadnji dan šest injekcij. Že pri prvih pikih je začutila, da oteklina popušča. Kmalu je popolnoma splahnela, kostno meso pa je spet oživelo. Res je, da se tisti, ki veruje v zdravilno moč čebeljega strupa, čebeljih pikov prav nič ne boji in je v njem dovolj poguma, da opravi take in enake zdravniške manipulacije brez tuje pomoči. B. D.

Albinizem. Pred leti sem pri pregledovanju čebelnjakov in panjev naletel na čebeljo družino, v kateri je bilo razmeroma mnogo kaj čudnih trotoev. Vsi troti so imeli mrežaste oči bele, pikčaste pa naravno črne. Domneval sem, da gre tu za tako imenovani albinizem. Albini so slepi, ti troti pa so morali biti samo delno slepi, ker na pikčastih očeh ni bilo opaziti nikakih napak. Vida za orientacijo v panju torej niso izgubili, pač pa jim je bil onemogočen vsak izlet. Ko sem družino natančno pregledal, sem ugotovil, da je matica vsaj na oko lepa in zdrava, čebele deloma bastardirane, vendar vse normalnih oči. Nabral sem precej trotoev in jih poslal v Ljubljano, toda nikoli nisem izvedel kaj natančnejšega o uspehu preiskave. Še danes ne vem, ali sem imel pri tej družini v

resnici opraviti z albinizmom, in če je bil to albinizem, zakaj se je pojavil samo pri trotih, a še pri teh delno, to je samo na mrežastih očeh? B. D.

Op. ur. Poročevalec je imel najbrž opraviti z istim pojavom kakor pred leti dr. S. Grozdanič pri neki svoji precej močni družini. V 9. št. Slov. čebelarja leta 1937. poroča, da ni »bela barva« pri takih trotih nič drugega kakor preostanek srajčice, v katere se zapredejo žrke med svojim razvojem. To so torej neke krpice, ki se jim v nimfalnem stanju prilepijo na oči. Krpice je mogoče z njih odstraniti s pinceto. Po tej, dokaj preprosti operaciji se lahko prepričaš, da imajo troti pod belimi obliži normalno pigmentirane oči. Dr. Grozdanič celo domneva, da belookih trotoev sploh ni in da slone dosedanje ugotovitve beličnosti pri čebelah na napačnih opazovanjih.

Roje v eksportne panje! V poslednjem času smo začeli prav vneto priporočati čebelarjenje na roje. To pa zato, ker vemo, da bo po končani vojni primanjkovalo čebel in da bodo minila leta, preden bodo čebelnjaki po naši deželi spet polni. Da bi čimprej dosegli nekdanje številčno stanje družin, smo nasvetovali čebelarjem, naj ogrebajo roje v kranjiče. Res da ima kranjič svoje prednosti — stane malo in ne zahteva preveč delovnega časa — vendar pa ima zaradi nepremičnega satja svoje hibe, ki jih ne bom popisoval, ker so vsem dobro znane. Mnogo bolj priročen kot kranjič je ravno zaradi tega, ker ga lahko opremimo s satnicami, eksportni panj. Če smo v tak panj ogrebli roj, nam družina satje naglo izdelata in matica ga hitro zaleže, zlasti če roj v primeru pomanjkljive paše od drugega dne dalje dražljivo pitamo. Le oglej si, čebelar, tako družinico, kako naglo in kako brezhibno se razvija, in če je paša, koliko medu nabere! Vse to zaradi tega, ker ji ni treba pri temelju graditi satja, kakor bi ga morala v kranjiču. Preudari tudi, koliko je taka družina v primerjavi s kranjičem več vredna. Lahko rečemo: Najmanj dvakrat toliko! V ajdi ali na hoji pa ti bo ob ugodnih pašnih pogojih nabrala toliko medu, da ji bo primanjkovalo prostora za zalego, tako da ti bo žal, da je nimaš naseljene v velikem panju. Da ga lahko vsak čas pregledaš

in mu pomagaš, če ni v redu, ni treba praviti.

Eksportne panje z vžičenimi satnicami bi si morali nabaviti zlasti tisti čebelarji, ki čebelarijo zgolj s kranjiči, torej zgolj na roje. Saj ne bodo imeli z njimi dosti več dela kakor s kranjiči, jeseni pa bodo iz panjev, ki jih ne bodo hoteli zazimiti, lahko prodali med kar v satju, ali ga pri kakem sosednjem čebelarju iztočili.

Da olajšamo takim čebelarjem delo, jim bo odslaj Čebelarna na zahtevo satnice vžičila, in ko bo voska dovolj, tudi satnike z vžičenimi satnicami prodajala. Čebelar bo torej lahko kupil v naši prodajalni eksportni panj s sedmimi vžičenimi satnicami, tako da ne bo imel pred ogrebanjem z njim nobenega drugega dela.

A je še nekaj, kar je vredno poudariti. Kdor hoče namreč na najcenejši način priti do čebel, naj si kupi eksportne panje z vžičenimi satnicami ter jih izroči čebelarju, da mu vanje vsadi roje, za katere se je z njim pogodil. Kako je mogoče eksportne panje uporabljati pri sestavljanju rojev—narejencev, o tem kaj več v posebnem članku. Tu naj omenim le še to, da so eksportni panji tudi za prezimovanje zelo prikladni. Če jih na zimo zložiš v skladanico drugega poleg drugega, odnosno drugega vrh drugega ter skladanico zgoraj, spodaj in ob straneh dobro zapaziš, ti družine v njih boljše prezimijo kakor v velikih panjih, kajti med njimi ni praznih medišč, v katerih bi se toplota razgubljala. A. Z.

Samovoljen roj. Med okupacijo sem prišel ob vse čebele. Zato sem bil zelo vesel, ko sem dobil v oskrbo nekaj panjev iz narodne imovine. Z njimi gostujem sedaj v čebelnjaku čebelarja novince, ki ima šele tri AZ-panje čebel. Toda čeprav je začetnik, je vendar doživel nekaj, česar še jaz nisem, dasi čebelarim že 25 let.

Nekega dne je omenjeni čebelar sedel pri kosilu. Kar mu javijo, da ena izmed obeh družin, ki jih je tedaj imel, roji. Hitro vstane od mize in gre pred čebelnjak. Tu vidi, da poteka rojenje v redu in da roj že seda na brajdo, ki jo je imel napeljšano okoli čebelnjaka. »Se bo že umiri!«, si misli, »ta čas lahko brez skrbi pojužinam, takoj po južini pa bom pripravil vse potrebno za ogrebanje roja.« In se vrne h kosilu. Toda glej ga spaka! Ko pride čez nekaj časa zopet pred čebelnjak, ni roja nikjer več. Lahko si mislite, kako je bil žalosten in

razočaran. Bil je to njegov prvi roj, pa mu je šel po zlu. Prav, ko se je odločil, da pogleda k sosedom za beguncem, opazi pri prvem panju — izrojencem je bil tretji — okoli priprte brade nekaj čebel, ki na vso moč krepelje s krili. Pogleda v panj, ki je bil dotlej brez čebel in ga je uporabljal za spravljanje čebelarskega orodja, ter se na svoje veliko veselje prepriča, da je v njem izgubljeni roj. No, prav gotovo ni to nič posebnega, niti nič tako izrednega, da bi vzbujalo med čebelarji začudenje, res je pa le, da kaj takega človek bolj poredko doživi. S. R.

Stari običaji v čebelarstvu. Gojitelji čebel so tako tesno povezani s svojo življo, da je prišla čebela tudi v ljudske navade, običaje in pregovore.

Po mnogih deželah, in to med Slovani in Germani, je navada, da ob smrti čebelarja naznanijo to žalostno novico tudi čebelam. Najstarejši sin gre od panja do panja in trka nanje, govoreč: »Čebelice, zbudite se, vaš oskrbnik je umrl.« Ta običaj je doma po nemških deželah, a tudi med Lužiškimi Srbi in Poljaki. Morda bi ga našli še dalje proti vzhodu.

Podobna vera živi tudi pri nas. Pravijo namreč, da naznanjajo čebele, ako na sveti večer žalostno šume in hrume, da bo njih gospodar v sledečem letu umrl.

Pravijo tudi, da čebel umrlega čebelarja ni dobro kupovati, češ da pri njih ne bo sreče. Le darovane, da uspejajo še nadalje pri novem gospodarju. Fr. L.

Kako spoznamo, kateri panj je rojil. Včasih se zgodi, da pride čebelar domov in mu povedo, da je ta ali oni panj rojil. Videl pa ni nihče, kateri, in tudi čebelar ne more tega vselej dognati. V tem primeru naj roj ogrebe in pusti na mestu skoraj do večera. Večina čebel se bo zbrala v ogrebalni posodi. Nato naj čebele pretrese v pripravljene prazni panj! Pri tem bo opazil, da jih nekaj trdovratno vztraja na stenah lovilnika. Te naj potrosi s pepelom in jih strese zunaj pred čebelnjakom na tla. Nekaj časa se bodo ogledovale, nato pa se bodo vračale v matični panj in tako izdale, od kod so se izselile. F. L.

Denaturiran sladkor nekaterim čebelarjem ni pogodu. Zakaj ne? Ker jim je odveč delo, ki ga zahteva čiščenje, ali pa zato, ker imajo s sladkorjem posebne namene.

Staro satje je za čebele isto, kar so za človeka pretesni čevlji. V družini, kjer satje že dolgo ni bilo obnovljeno, so čebele vedno manjše in šibkejše.

KDOR NE UBOGA, GA TEPE NADLOGA!

Pismo ČebelarSKI zadrugi za Slovenijo: Podpisani vas obveščam, da mi je zaradi pomanjkanja hrane umrlo 51 AŽ- panjev. 9 imam še živih. Če mi ne pošljete vsaj 10 kg sladkorja, bo umrlo še to preostalo število panjev. Povejte, ali ni žalostno, da se na tak način uničuje naše narodno premoženje. Jeseni leta 1945. sem vam trikrat pisal in prosil, da mi preskrbite vsaj 5 kg sladkorja na panj. Pa ni vse nič pomagalo. Poslali ste mi vsega skupaj samo 35 kg. To še kilogram ni bilo na panj. Ako računam družine po 500 din, je bilo s tem, da so mi umrle, zapravljenih 15.500 din. Za 35 kg sladkorja sem dal 1.085 din, 70 kg medu, ki sem ga jeseni popital, pa me stane 3.500 din. Vse škode imam torej 19.085 din. Prosim, kako naj prebolim ta strašen udarec? Ako ne pride pravočasno pomoč, bom zgubil še 9 panjev. Upam, da boste uvideli moje stisko in mi takoj nakazali sladkor.

Odgovor: Zgornje pismo je res žalostno. Žalostno je predvsem zaradi tega, ker nam javlja znižanje števila družin, ki je zaradi okupacije že tako dovolj padlo. Prav gotovo je s tem prizadeto tudi naše narodno premoženje. Toda to premoženje bi uvideven čebelar vsaj deloma lahko rešil. Upošteval naj bi svarilo upravnega odbora zadruge, ki je pravočasno izšlo v dnevnikih. Z njim so bili čebelarji opozorjeni, naj se na sladkor za krmljenje čebel ne zanašajo, ker ga še za ljudsko prehrano primanjkuje. Čebelar, ki bi pravilno presodil položaj, bi jeseni družine združil in obdržal samo 15 plemenjakov. Od kasiranih 25 panjev bi dobil najmanj 40 kg medu. K tem bi dodal 70 kg medu in 35 kg sladkorja, ki ga je dopisnik, kakor zatrjuje, pokrmil. Če bi imele družine, ki bi jih obdržal, povprečno 2 kg medu, bi to zneslo novih 50 kg. Za 15 družin bi torej imel 140 kg medu in 35 kg sladkorja, skupno 175 kg živeža. Na posamezen panj bi odpadlo nad 11 kg zimске zaloge in to bi bilo dovolj, da bi ohranil pri življenju ob količkaj ugodni spomladanski paši 15 čebeljih družin.

Nauk: Ob slabi letini združuj, da ne zapraviš še tistih družin, ki bi jih lahko ohranil do spomladi s pravilnim združevanjem! V času pomanjkanja sladkorja ne pričakuj od državne oblasti, da bo više cenila tvoje čebele kakor dojenčke, bolnike in ostarele ljudi! Če je paša v tvojem kraju pomanjkljiva, poišči boljšo drugod! Prevažanje spada med redna opravila novodobnega čebelarstva.

DOPISI

Čebelarji na Vrhniki smo imeli v nedeljo 27. januarja sestanek, na katerem smo ustanovili čebelarSKO družino. Za predsednika družine je bil izvoljen Smrtnik Pavel, za tajnika pa Stanonik Jože. Po izvolitvi odbora smo premlevali razna čebelarSKA vprašanja. Največ smo govorili o prezimovanju in prevažanju čebel v pašo. Sprejeto je bilo načelo, da naj bo prevažanje čebel čim bolj svobodno. Oddajanje pašišč v nekak stalen zakup naj se po možnosti odpravi. Sestanka se je udeležil kot zastopnik ČebelarSKe zadruge za Slovenijo tovariš Košmrl Vinko, ki nam je v daljšem govoru razložil naloge novo ustanovljene čebelarSKe organizacije. Tovarišu Košmrlu se za izčrпно predavanje najtopleje zahvaljujemo. Iskreno želimo, da bi nas kmalu zopet obiskal.

ČebelarSKA podružnica v Domžalah je na februarSKI seji pregledala stanje svojih družin. Ugotovila je, da so se čebelarji z vnemo oprijeli organizacijskega dela, da se udeležujejo v vseh čebelarSKih odsekih in da se marljivo udeležujejo članskih sestankov. Poslana poročila so pokazala, da posamezne družine naravnost tekmujejo med seboj, katera si bo bolje uredila svoje poslovanje. Tako je na primer družina v Krtini napravila prostovoljno nabiralno akcijo in zbrala v najkrajšem času nad 800 din. To je za družino, ki šteje samo 22 članov, razmeroma visok znesek. Tudi domžalska družina se je odločila za tako nabiralno akcijo. Zgornjega zneska pa do sedaj še ni dosegla, dasi ima več članov kakor krtinska.

Družina v Moravčah je poslala naročnino za Slovenskega čebelarja s presežkom 5 din za vsakega člana. Ta presežek je namenjen podružnici. Obenem nas je obvestila, da je v istem smislu pobrala po 5 din tudi za domače upravne stroške. Družina je torej po lastni iniciativi zvišala naročnino za 10 din in uvedla nekako članarino, ki znaša na leto 50 din. Drugim družinam jo priporočamo v posnemanje.

Člani se v polni meri zavedajo, da morajo za nabavo potrebnega inventarja prispevati sami. Od zadruga se enkrat ne moremo pričakovati nikakih podpor; saj je še mlada ustanova in potrebuje denar za druge bolj važne namene. Vse stroške za predavanja in praktične tečaje naj bi krile podružnične blagajne s pomočjo družin.

V Litiji se je vršil ustanovni občni zbor Čebelarke družine 5. februarja 1946. Udeležilo se ga je 52 čebelarjev iz bližnje in širše litijske okolice. Ze na občnem zboru je pristopila k zadrugi večina navzočih čebelarjev. Nekaj jih je bilo vpisanih že prej, nekaj pa se jih je priglasilo pozneje, tako da šteje sedaj družina 50 članov. Za Vače je bila prvotno predvidena samostojna družina. Ker pa bi imela premalo članov, je bila na lastno željo priključena družini v Litiji.

Zborovanje je vodil predsednik čebelarke podružnice za ljubljansko okolico tovariš Skof. Prisoten je bil tudi tovariš Kovič iz Ljubljane in urednik Slovenskega čebelarja tovariš Rojec. Po pozdravnih nagovorih smo prešli k volitvam. Predsedniške posle je prevzel tovariš Adamič Martin iz Šmartnega, tajništvo pa tovariš Zunko Ivan iz Litije. Nato smo obravnavali razne tekoče zadeve. Spomnili smo se obenem umrlih članov bivše čebelarke podružnice, predvsem njenega nekdanjega predsednika nadučitelja Kovačiča Maksa in mizarskega pomočnika Muravca Marjana, ki je kot partizan padel za svobodo.

Dne 14. februarja je imel izvoljeni odbor svojo prvo redno sejo, na kateri smo med drugim sklenili, da se bodo vsak mesec vršili strokovni sestanki vseh čebelarjev. Kot predavatelj sta obljubila svoje sodelovanje tovariša Rojec in Bitenc. Prvi tak sestanek bo v nedeljo 17. marca pri Borišku v Litiji.

Po dolgih štirih letih se čebelarstvo življenje v Zasavju spet obnavlja. Povsod se zbirajo čebelarji in razpravljajo, kako bi popravili škodo, ki jo je povzročil okupator. Škoda ni majhna. Saj so marsikje uničeni celi čebeljnaki. Čakajo nas torej težke naloge in preteklo bo dokaj časa, preden bo naše čebelarstvo doseglo predvojno višino. Toda upajmo, da nam bo v bližajoči sezoni sv. Ambrož naklonjen in da bomo že letos lahko izvršili precejšen del teh nalog.

Sv. Jurij pod Kumom. V območju Kuma je bilo leta 1941. izseljenih nad 90 odstotkov ljudi. Vseposvoda je zavladala puščoba in praznina. Lahko bi hodil cele ure, ne da bi srečal živo dušo. Le opustošeni, do golih sten izropani domovi so te tiho pozdravljali ter nemo obtoževali okupatorja in njegovo okrutno kulturo. Kasneje so prišli semkaj tuji naseljenci, toda nihče ni ostal dolgo. Preproste hribovske domačije jim kar nič niso bile pogodu. Raje so si izbirali posestva in domove nižje doli v ravnini, kjer je bilo prav tako kakor pri nas izgnanega mnogo prebivalstva. Ostalo je samo nekaj Tirolcev. To so bili po večini hlapci in drvarji, ki niso nikdar obdelovali zemlje in tudi sedaj niso vedeli, kaj bi z njo počeli. Zemlje so seveda lahko dobili, kolikor se jim je zahtevalo. Nekateri so bili gospodarji kar celih vasi. A tudi njim so se začela majati tla pod nogami. Pojavili so se partizanski odredi in domači osvetniki, ki so sproti odstranili vsakega tujega usiljenca. Drug za drugim so polagoma izginili. In svet okrog Kuma je postal še bolj samotnen. Travniki so veneli nepokošeni, grmovje je preraščalo pašnike, po neobdelanih njivah pa se je bohotil plevel in osat. Seme plevela je veter raznašal daleč na okrog in izpreminjal rodno zemljo v puščo. Nič ni čudnega potemtakem, da so imele čebele tedaj izborna paša. Neki čebelar je dejal, da so brale tista leta neprenehoma. Živele so pravo divje življenje kakor v onih davnih, davnih časih, ko še niso poznale človeškega varstva.

Iz naših krajev je bilo izseljenih kakih 12 čebelarjev. Porušenih je bilo prav toliko večjih in manjših čebelnjakov. Panji, orodje in druge čebelarke potrebščine so bile deloma uničene, deloma pa raznešene. Ko smo se po osvoboditvi vrnili, smo morali z žalostjo ugotoviti, da je prav malo ostalo od vsega onega, kar smo nekdanj imeli. Našli smo le kakih 20 AZ-panjev in še te v silno zanemaranem stanju. Z obnovo smo seveda takoj pričeli. Na pomoč so nam priskočili uvidelni oddaljenejši čebelarji, ki med vojno niso utrpeli takih izgub kakor mi.

Smo torej spet začetniki. Vsak začetek je težak. Toda upajmo, da bomo kmalu prebrodili vse začetniške težave in morda že čez nekaj let spravili naše čebelarstvo spet na stari tir. Saj so naši kraji za čebelarjenje kolikor toliko ugodni. Tudi brez plevela in osata bodo našle čebele v obsežnih gozdovih in na bregovitih pašnikih, ki nas obdajajo, dovolj medecine za svoje in naše potrebe.

Hinko Klanšek.

ZAPISNIK

o prvi seji Čebelarke zadruga za Slovenijo v Ljubljani, ki je bila 31. januarja 1946
ob 9. uri dopoldne v dvorani Kmetijskega ministrstva.

Navzoči so bili:

Izvršni odbor:

Mihelič Stane, Ljubljana	Janežič Janko, Domžale
Znideršič Anton, Ljubljana	Košmerl Vinko, Ljubljana
Cedilnik Viktor, Ljubljana	Polič Ruža, Grosuplje
Cvetko Franc, Ljubljana	Raič Slavko, Ljubljana
Elsner Ivan, Ljubljana	

Delegati podružnic:

Skof France, Ljubljana	Pust Janez, Trbovlje
Podržaj Anton, Grosuplje	Simonka Alojz, Dol. Lendava
Erjavec Franc, Jesenice	Dr. Stajnik Marko, Ljutomer
Varšek Lovro, Kamnik	Pucko Jože, Murska Sobota
Ravnik Janko, Kranj	Lajner Alojzij, Prevalje
Kermavner Franc, Rakek	Ačko Jožef, Ptuj
Noč Valentin, Skofja Loka	Kërmer Zlatko, Radgona
Rak Ivan, Celje	Kastelic Jože, Crnomelj
Lobnik Franc, Slov. Konjice	Brinšek Andrej, Kočevje
Kampoš Franc, Smarje	Zorič Lojze, Krško
Hojan Egidij, Soštanj	Habjan Franc, Novo mesto
Bukovec Franc, Trebnje	Melave Jože, Gornji grad

Gosti:

Kobal Josip, Ljubljana, poslovodni tajnik,
Rojec Vladislav, Litija, urednik Slovenskega čebelarja,
Ing. Rihar Jože, Ljubljana, načelnik odseka za pasišča,
Arko Adolf, Ljubljana, vodja trgovine in delavnice.

Tovariš predsednik prof. Mihelič otvori sejo, pozdravi prisotne in ugotovi sklepčnost. Posebej pozdravi referenta kmetijskega ministrstva tov. Košmerla Vinka, ki je obenem član zadružnega glavnega odbora. Ker je čas kratko odmerjen, prosi, da bi tovariši govorili pri seji samo o tistih stvareh, ki so važne, predvsem pa, da bi se ne ponavljali. Nato prečita dnevni red, ki je naslednji:

1. Nagovor predsednika.
2. Poročilo upravnega odbora:
 - a) poročilo tajnika.
 - b) poročilo odseka za tisk in propagando (naročnina).
 - c) poročilo odseka za plemenilne postaje,
 - č) poročilo odseka za čebelno pašo in obveščevalne postaje.
 - d) poročilo gospodarskega odseka.
3. Blagajniško poročilo.
4. Poročila podružnic.
5. Zaključna poročila k poročilom podružnic.
6. Pravilnik o organizaciji podružnic in čebeljih družin.
7. Načrt tekmovanja med podružnicami.
8. Slučajnosti.

Dnevni red je bil soglasno sprejet. Sledi:

a) Poročilo tajnika tov. Kobala:

Tovariši! Čas bi tratil, ako bi vam podrobno poročal o vsem delu, ki ga je opravil izvršni odbor naše zadruga od svoje ustanovitve do danes. Saj ste čitali o tem v našem zadružnem glasilu. Zato se bom omejil v svojem poročilu samo na nekatere najvažnejše zadeve.

Izvršni odbor je imel po 15. avgustu 1945 do danes 20 sej. Že samo to število kaže, da je bilo delovanje živahno. Če vam pa še povem, da obsegajo vsi zapisniki 97 strani, lahko presodite, da izvršni odbor ni lenaril, temveč delal, mnogo delal.

Predvsem je bilo treba organizirati podružnice po vsej Sloveniji. To se je zgodilo. Bilo je nič manj kot 65 sestankov. Danes ima vsak okraj svojo podružnico in svoj poslovni odbor. Nekateri izmed teh marljivo delajo in redno pošiljajo zadružni upravi mesečna poročila. Ker so prejele podružnice Pravilnik za čebe-

larske družine, pričakujemo, da bo v kratkem času zajela naša organizacija čebelarje po vsej širni Sloveniji. Saj dovoljuje pravilnik ustanovitev Čebelarске družine, če to zahteva samo deset čebelarjev.

Da bi bilo delo izvršnega odbora čim podrobneje porazdeljeno in čim bolj sistematično, smo ustanovili več odsekov. Predvsem omenim odsek za tisk in propagando, ki je kljub raznim težkočam in tehničnim oviram izdal tri številke Slovenskega čebelarja; dalje odsek za organizacijo, gospodarski odsek, odsek za plemenilne postaje, stavbni odsek ter odsek za raziskovanje medecih rastlin in čebeljih pašnih razmer. Podrobna poročila o delovanju teh odsekov bodo podali njih načelniki. Zato se ne bom mudil z njimi.

Mnogo podružnic bivšega Slovenskega čebelarškega društva je imelo svoj inventar, ki je predstavljal lepo premoženje. Imele so lastne čebelnjake, vozove za prevažanje čebel na pašo, točila, stiskalnice, tehtnice itd. Da se ta inventar ne porazgubi, smo pozvali sedanje podružnice, da o njem poizvedujejo in ugotove, kje je, nakar naj ga prepuste Čebelarškim družinam, ki so stopile na mesto prejšnjih podružnic. Kdor ne bi hotel izročiti inventarja Čebelarškim družinam prostovoljno, naj odbor pokliče na pomoč pristojno oblast, da ga pouči o njegovi dolžnosti. Potrebno je, da to poudarim, kajti znani so primeri, da si prisvajajo nekateri čebelarji naš inventar in ga nočejo vrniti, češ da jim ga je izročil okupator v last.

V času okupacije predavanja in sestanki niso bili dovoljeni. Zamujeno je treba nadomestiti. Podružnice in Čebelarске družine se oglašajo in prosijo za predavanja. Ker izvršni odbor nima dovolj predavateljev, je pozval podružnice, naj mu poročajo, koliko predavateljev imajo v svoji sredi in koliko bi jih potrebovali. Priglašajo naj se tudi posamezni predavatelji. Ni potrebno, da imajo izpit. Zadostuje, da so praktični čebelarji in da znajo primerno podati prevzeto snov. Poročila že prihajajo. Ko bodo zbrana v celoti, bodo predavatelji primerno porazdeljeni na posamezne okraje. V zimskem času naj bodo teoretična, v letnem pa praktična predavanja. Povsod skušajmo pridobiti čim več mladih čebelarjev. Mladina je naša bodočnost.

V kratkem prejme zadruga 15.000 kg denaturiranega sladkorja. O tem smo podružnice že obvestili. Ministrstvo za trgovino in preskrbo nas je pozvalo, da mu sporočimo, koliko sladkorja smo jeseni razdelili svojim podružnicam in koliko sladkorja bi te podružnice potrebovale za spomladansko krmljenje. Iz navedenega se zrcali skrb naših oblastev za sploh čebelarstva. Kljub temu poudarjam, da je vprašanje sladkorja težak problem.

Tovariše zastopnike podružnic opozarjam na »Zadružni vestnik«, ki smo ga uvedli v svojem glasilu. To je naša »Zadružna deska«. Mnogo dopisov in vprašanj bi odpadlo, ako bi funkcionarji podružnic in Čebelarških družin kakor tudi posamezni zadružniki pazljivo in vestno prečitali novice v »Zadružnem vestniku«. Prav bi bilo, da bi se zadružniki obračali z raznimi vprašanji najprej na odbor svoje pristojne Čebelarске družine in nato šele na poslovni odbor podružnice. Ti odbori poznajo razmere in prilike svojega kraja in laže odgovarjajo na posamezna vprašanja. Šele če tu ne dobe povoljnih odgovorov, naj se obrnejo na svojo zadrugo. Običajno pa je prav obratno.

Mnogo nepotrebnege dela povzročajo zadrugi nepravilno izpolnjene pristopne izjave. Ta ne navede svojega poklica, oni pozabi na označbo pošte, tretji pa pošlje pristopno izjavo celo nepodpisano. Uprava je prosila, naj vsak zadružnik napiše na hrbet pristopne izjave tudi število čebeljih družin. Zaradi takih pomanjkljivosti mora zadruga vračati pristopnice v izpolnitve. Da je to zamudno delo, je vsakomur jasno. Poudarjam tudi, da mora pristopno izjavo vsakdo sam podpisati. Zavedajte se, da je pristopna izjava dokument, ki mora biti po nalogu revizijske oblasti v popolnem redu.

Se nekaj mi je na srečo. Res je, da dovoljujejo naša zadružna pravila plačilo deleža tudi v obrokih. Prosil pa bi vas, da vplivate na novo pristopajočega člana, naj plača ves delež hkrati. Le reven čebelar, ki res ne more plačati 100 din naenkrat, naj plača delež morda v dveh obrokih. Opozarjam pa tovariše zastopnike podružnic, da dovoljuje obročno odplačevanje deleža samo upravni odbor zadruge.

Zadružno izkaznico skrbno hranite. Brez nje ne dobi nihče v zadružni trgovini čebelarških potrebščin. Izkaznice ne smemo nikomur posojati, da bi morda z njo kak nečlan kupoval čebelarске potrebščine. Ne dovoljujemo, da bi nezadružniki izkoriščali naše zadružne ustanove.

Mnogi čebelarji so se zglasili v združni centrali, tam podpisali pristopnice in plačali svoj delež. Bili so tudi sprejeti v zadrugo. S tem pa niso postali nikaki »direktni« člani zadruge, ker vsakega takega uvrstimo v njegovo pristojno podružnico. Ker pa se je primerilo, da je hotel postati nekdo član zadruge samo zato, da bi dobil sladkor, a je izvršni odbor izvedel, da niti čebel nima, bo sprejemal izvršni odbor poslej v zadrugo le tiste, ki jih bo priporočila pristojna podružnica.

V poslednjem hipu sem izvedel, da zahteva neki okrajni ljudski odbor, da mu mora poslovni odbor podružnice predložiti pravila v štirih izvodih. To ni neobhodno potrebno, ker so pravila registrirana pri okrožnem sodišču. Če pa vztraja pri svoji zahtevi, naj mu jih poslovni odbori predlože.

Včeraj smo zaključili tečaj za čebelarске bolezenske izvedence. Tečaja se je udeležilo poleg oficijelnih zastopnikov podružnic tudi mnogo drugih ukaželjnih čebelarjev. Skupno se je tečaja udeležilo 57 združnikov. (Dalje prihodnjič.)

DELOVANJE IZVRŠNEGA ODBORA ČEBELARSKE ZADRUGE

16. seja dne 27. decembra 1945. Urednik je sporočil, da je gradivo za 3. številko Slovenskega čebelarja pripravljeno. Prva in druga številka lista za leto 1946. bosta izšli skupno okrog 10. februarja. Potem naj list izhaja redno vsak mesec okrog 15.

Ker so bile v nekaterih izvodih 1. in 2. številke lista iz leta 1945 pri broširanju zamenjane pole, naj združniki take izvode vrnejo, da jim uprava pošlje pravilno broširane.

Tov. Arko prevzame vodstvo in nadzorstvo nad skladiščem in mizarnico. Vse delo izvršuje v sporazumu z gospodarskim odsekom.

V listu bo iznova priobčen oglas, da iščemo za združno pisarno možko pomozno moč.

Tečaj za čebelarске bolezenske izvedence naj bo 28., 29. in 30. januarja 1946. Tov. Rojec naj pripravi točen načrt za tečaj in o njem poroča na eni izmed prihodnjih sej.

Ustanovili smo odsek za raziskovanje medečih rastlin in čebeljih pašnih razmer. V območje odseka spadajo tudi obveščevalne postaje. Odsek bo vodil ing. Rihar. Pritegnejo naj se k delu še drugi tovariši.

V zadrugo smo sprejeli 159 članov. Vseh združnikov je okrog 2800. Ker je odziv iz nekaterih okrajev malenkosten, bo spisal tov. predsednik o tem poseben članek za list.

Stroški odseka za organizacijo zadruge so znašali 12.516 din. Vseh sestankov, katerih se je udeležil zastopnik izvršnega odbora, je bilo 65.

Odborniki naj pomagajo v nedeljo 30. decembra pri inventuri združne prodajalne.

Tov. predsednik je sporočil, da akcija glede Lukmanovega posestva v Vikerčah dobro napreduje.

1. seja dne 7. januarja 1946. Sprejeti so bili tile sklepi:

Strinjamo se s predlogom celjske podružnice, da bi prirejal tov. Peternel poučna predavanja pri čebelarških družinah. Povrnjeni mu bodo dejanski stroški.

Soglašamo, da bo vodila poslovalnico v Celju glavna kmetijska nabavljalna zadruga.

Vse podružnice bomo pozvali, da predlože načrt za predavanja v tekočem letu. Navedejo naj:

1. Koliko predavanj žele imeti.

2. Teme in glavne misli, ki naj se o njih razpravlja. Poudarja naj se združna in srčna vzgoja.

3. Koliko predavateljev imajo v svoji sredi?

4. Koliko predavateljev bi potrebovali?

5. Kratak proračun dejanskih stroškov.

Odbor se bo dogovoril z radijsko direkcijo Slovenije, da bo prevzela v program tudi čebelarška predavanja.

Filmsko podjetje FLR, bomo zaprosili, da bi se ruski film o življenju čebel predvajal po vseh državnih kinnematografih v Sloveniji.

Celjska podružnica naj se obrne za projekcijski aparat na tamkajšnji okrajni kmetijski odsek. Zadruga ima nekaj filmov, ki prikazujejo vzrejo matic, čebelje bolezni in medovitost rastlin.

Podružnice naj poročajo:

1. Koliko Čebelarških družin je bilo ustanovljenih na njihovem področju.
2. število zadružnih članov in
3. število sej in sestankov.

Pravilnik za Čebelarske družine bomo odtisnili, nakar bomo takoj poslali vsaki podružnici po 4 izvode.

Gospodarski odsek naj sestavi pravilnik, iz katerega bo razvidno, kje naj bo organiziran čebelar, ali pri čebelarški družini, kjer ima postavljene svoje čebele, ali pri družini, kjer ima stalno bivališče. Določi naj, kdo ima prvenstveno pravico za uporabo obstoječih zadružnih čebelnjakov.

Čebelarji tega ali onega kraja naj z glasovanjem odločijo, kateri Čebelarški družini ali podružnici se hočejo priključiti.

Načelno Čebelarska zadruga v pisarni ne sprejema članov. Vsak mora priglasiti svoj pristop pri svoji pristojni družini ali podružnici. Kdor se prihlasi centrali v Ljubljani, bo sicer registriran, treba pa je potem čimprej vprašati podružnico, če ga izvršni odbor lahko sprejme v zadrugo. Vpišejo se lahko tudi čebelarji, ki trenutno nimajo še čebel, pa jih nameravajo kupiti.

Teoretičen tečaj za vzrejo matic naj bo v mesecu marcu.

Ing. Rihar naj sestavi proračun za odsek o raziskovanju medovitih rastlin in pašnih razmer. Določi naj kraje, kjer naj bi bile opazovalne postaje, in izbere zanesljive čebelarje, ki jih bodo prevzeli v svoje varstvo. Ti naj dobe točna navodila za pravilno opazovanje in obveščevanje. Sestavi naj vlogo na ministrstvo za kmetijstvo in naj ga zaprosi, da bo pravočasno preskrbelo semena medovitih kulturnih rastlin (repica, ogrščica, ajda).

Vse voditelje dosedanjih opazovalnih postaj je treba pozvati, da nemudoma sporoče, v kakšnem stanju je inventar postaj. Odgovornost za izvršitev sklepa prevzame tov. Košmerl.

V zadrugo so bili pri tej seji sprejeti 103 čebelarji.

2. seja izvršnega odbora 14. januarja 1946. Tov. Rojec je predložil podroben načrt za teoretičen tečaj za vzrejo matic, ki so ga navzoči odobrili. Svetovali so mu, naj bodo predavanja poljudna, preprosta in primerna izobrazbi tečajnikov.

Ker je v našem skladišču nad 14.000 kg medu, bomo poslali Navodu predlog, da ga čimprej razdeli.

Odsek za tisk in propagando naj resno razmišlja o novi izdaji Jugove knjige »Praktičen čebelar«.

Zaradi trenutnega pomanjkanja čebelarških potrebščin bo zaenkrat ustanovljena samo poslovalnica v Mariboru. Druge okrajne podružnice naj zbero pri svojih članih skupna naročila in jih pošljejo zadružni čebelarni.

Gospodarski odsek naj poizkusi izdelati aluminijaste satnice, naj preišče njih uporabnost in kasneje o svojih uspehih poroča.

V zadrugo smo sprejeli na tej seji 101 čebelarja.

3. seja izvršnega odbora 21. januarja 1946. Sprejeti so bili tile sklepi:

Večja naročila sme Zadružna čebelarna izvršiti le tedaj, če naročnik prinese potrdilo svoje podružnice ali pa odbora OF, da potrebuje čebelarske potrebščine res samo zase. Sklep bo objavljen v listu. Pri manjših naročilih to potrdilo ni potrebno, potrebno pa je, da se zadružnik izkaže z zadružno izkaznico. V dvomljivih primerih se mora legitimirati.

Podružnica Krško je zaprosila izvršni odbor, da bi posredoval v sporni zadevi Filipa Meršola, ki je kupil med okupacijo čebele od nekega Kočevarja. Ker je zadeva zamotana, naj o njej prej razpravlja gospodarski odsek. Po potrebi naj se posvetuje s kakim pravnikom.

Podružnice bi rade imele kartoteke. Gospodarski odsek naj pripravi primeren načrt za ureditev take kartoteke.

Ministrstvo za kmetijstvo bomo zaprosili, da sme državni sektor oddajati zaplenjene čebele predvsem tistim čebelarjem, ki so zgubili svoje čebele zaradi vojnih dogodkov.

Podružnicam bomo poslali učni načrt tečaja za čebelarske bolezenske izvedence. One, ki še niso prijavile udeležencev, bomo pozvali, da to čimprej store.

Predavanja na tečaju bomo honorirali po 60 din na uro.

Po zaključenem tečaju naj bo 31. januarja seja širšega upravnega odbora, ker bo verjetno prišlo k predavanjem več predsednikov, ki so člani upravnega odbora. Tajnik naj razpošlje vabila in pripravi poročila.

V zadrugo smo sprejeli 179 prosilcev. Sprejem smo odklonili dvema čebelarjema, ker bivata izven federalne Slovenije.

Glede tiskanja Slovenskega čebelarja smo sklenili pozvati tri tiskarne, ki naj bi predložile svoje ponudbe. Za tiskanje bomo poverili najnižjo ponudnico.

4. seja izvršnega odbora 30. januarja 1946. Sklenili smo nekoliko spremeniti dnevni red seje upravnega odbora dne 31. januarja in ga razširiti s poročili zastopnikov podružnic.

Sklenili smo predlagati na seji širšega upravnega odbora nagradno tekmovanje med podružnicami. Za darila naj dobe zmagovalci; točila, stiskalnice, panje in druge čebelarske potrebščine.

V zadrugo smo sprejeli 163 prosilcev. Ob koncu januarja je štela naša zadruga nekaj manj kot 3.400 zadržnikov.

5. seja izvršnega odbora 11. februarja 1946. Tečaj za čebelarske bolezenske izvedence je dobro uspel. Udeležilo se ga je 55 čebelarjev. (Glej o tem posebno poročilo!)

Dne 31. januarja sklicana seja širšega upravnega odbora je bila zanimiva in plodovita. Zastopane so bile vse podružnice. (Poročilo o njej prinašamo na drugem mestu.)

Zadruga je prejela 15.000 kg denaturiranega sladkorja, ki ga bo razdelila med čebelarje, katerih čebele so resnično in nujno potrebne hrane. Sladkor bomo pošiljali samo podružnicam in proti takojšnjemu plačilu. Posameznikom ga ne bomo oddajali.

Glede lista smo sklenili: Slika na ovitku naj se nekoliko spremeni. Urednik naj postopno uvede v listu nove oddelke. Strokovni članki naj bodo ločeni od organizacijskega dela. Določili smo razpored za 1. in 2. številko.

Izvršili bomo tekmovanje med podružnicami. (Razpis je objavljen v Zadržnem vestniku.)

V letu 1946. bodo izšle te knjige:

1. »Praktičen čebelar« kot učbenik,
2. Prof. Verbič: »Novodobna vzreja matic«,
3. Levstikovo »Bučelstvo«,
5. Dr. K. v. Frisch: »Iz življenja čebel«,
5. Dr. Leuenberger: »Čebela«,
6. Mihelič: »Facelija« (Prevod),
7. Brošura o medovitih rastlinah.

Vse knjige, razen »Praktičnega čebelarja«, bomo izdali le tedaj, če se bo zanje priglasilo dovolj naročnikov.

V tem letu bomo izvršili štetje čebeljih družin po stanju z dne 15. marca in 15. oktobra. Podružnicam bomo poslali posebne vprašalne pole. Popisati bo treba vse čebelarje. Po potrebi bomo prosili za pomoč še šolska upraviteljstva in krajevne ljudske odbore.

Odobrili smo predlog gospodarskega odseka za naročilo točil, pitalnikov, sipalnikov, nosilnih palic, žice za žičenje, kvačic, kvačnic in drugih čebelarskih potrebščin.

Ministrstvo za trgovino in preskrbo bomo prosili za zvišanje cene medu.

Stare in popravljene panje bomo prodajali po 400 din.

Stroške za predavanja pri podružnicah in Čebelarskih družinah nosi Čebelarska zadruga. Plačljivi so samo dejanski izdatki.

Za »Zigozo« bomo izdelovali v zadržni mizarnici valilnike in druge predmete iz lesa.

V odseku za raziskovanje medečih rastlin in čebelarskih pašnih razmer bodo sodelovali tovariši: ing. Rihar, Košmerl, Kvas, Lap, Močnik in Skof. Na nekatere podružnice smo poslali dopis z navodili za ustanovitev obveščevalnih postaj.

Ogledali si bomo posestvo v Vikerčah z namenom, da ugotovimo, če je primerno za sejanje medovitih rastlin.

Vrbišče na Barju obdržimo še nadalje.

Srbskemu čebelarskemu društvu v Beogradu lahko prodamo valjarje za izdelovanje satnic.

Ministrstvu za kmetijstvo bomo sporočili imena čebelarskih bolezenskih izvedencev, ki naj dobe dekret, da so upravičeni pregledovati čebelnjake po okraju.

V zadrugo smo sprejeli 164 čebelarjev. Sedaj je v zadrugi vpisanih okrog 3.500 čebelarjev.

Tečaj za vzrejo matic

bo v začetku aprila v Ljubljani. Učni načrt bomo pravočasno poslali vsem tistim, ki bodo sprejeti v tečaj. Zglase naj se v tečaj taki čebelarji, ki imajo veselje do vzreje matic in ki se zavežejo, da bodo delovali po navodilih odseka za vzrejo matic. Tečajnikom bomo povrnili potne stroške in jim preskrbeli brezplačno hrano in stanovanje.

Prvomajsko tekmovanje

O tem priobčujemo na drugem mestu poseben članek. Podružnicam in Čebelarskim družinam bomo poslali okrožnico s podrobnimi navodili. Tekmovanje je dolžnost vsakega našega člana.

Čebelarska knjižnica

Slovensko čebelarsko slovstvo je zelo skromno. Na prste bi menda lahko našli vse čebelarske knjige, ki so kdaj izšle pri nas. Toda čeprav ni bilo v tem pogledu nikdar posebne izbire, vsaj en priročnik je bil vedno na trgu, da si si ga lahko nabavil, če si se hotel poučiti o tem ali onem. V zadnjem času pa smo popolnoma obubožali. Razen dvoje brošur so vse čebelarske knjige razprodane.

To vrzel hoče zamašiti »Čebelarska knjižnica«, ki jo je sklenil ustanoviti upravni odbor naše zadrage. To bo predvsem prevodna knjižnica. Prinašala pa bo tudi domača dela, če jih bo kaj dobila. Za prevode so nam trenutno na razpolago le nemška in švicarsko-nemška dela. Prav gotovo pa se bomo ozrli za prevodi tudi k drugim narodom, kadar se bodo razmere nekoliko uredile.

Svoj sklep bo mogel upravni odbor uresničiti samo s pomočjo zavednih in ukaželjnih zadrušnikov. Prva knjiga bo namreč izšla šele tedaj, ko se bo priglasilo zanj dovolj naročnikov.

Cena knjigam bo kolikor mogoče nizka, kajti zadruga pri »Čebelarski knjižnici« ne bo iskala posebnega zasluzka. Cena bo tem nižja, čim večje bo število naročnikov. Zato naj bi podružnice in Čebelarske družine med seboj tekmovale v nabiranju naročnikov. Od tega tekmovanja bodo imele same največjo korist.

V začetku nameravam izdati tale odlična dela: profesor Verbič: Novodobna vzreja matic (izvirno), dr. Frisch: Iz življenja čebel, in Leuenberger: Čebela. Razen tega pripravljamo prevod iz če-

ščine o faceliji in izvirno brošuro o medovitih rastlinah. Morda bomo natisnili tudi Levstikov rokopis: Bučelstvo.

1. in 2. številko

Slovenskega čebelarja iz leta 1946. smo poslali vsem zadrušnikom. Po zadnjem odstavku 5. čl. zadrušnih pravil mora vsak zadrušnik plačati letni prispevek za prejemanje zadrušnega glasila. Zaradi velikih režijskih stroškov ne moremo lista pošiljati zadrušnikom brezplačno. Določili smo nizko naročnino 40 dinarjev, ki bomo z njo krili komaj dejanske stroške. Pozivamo Čebelarske družine, da poberejo pri svojih članih naročnino. Izročje jo naj blagajniku podružnice, ki jo bo nakazal s skupnim spiskom vseh naročnikov Čebelarski zadrugi v Ljubljano. Ta mora sproti kriti vse svoje obveznosti.

Naročnino

Slovenskemu čebelarju smo določili za zadrušnike na 40 din, nečlani pa plačajo 60 din. Za tuje države stane list 80 din na leto. Naročnino zbirajo Čebelarske družine in jo nakažejo neposredno Čebelarski zadrugi v Ljubljani. Po 5. členu naših zadrušnih pravil mora vsak zadrušnik plačati letni prispevek za prejemanje zadrušnega glasila.

Poslovni odbori Čebelarskih družin! Tekmujte med seboj, kateri bo prej zbral naročnino pri svojih članih in jo poslal zadrugi! Priložite tudi spisek plačnikov!

V svojih zadrušnih prostorih v Ljubljani bo prevzemala zadruga naročnino samo od nečlanov in članov Ljubljanske čebelarske družine.

Nepravilno broširane izvode

1. in 2. številke Slovenskega čebelarja iz leta 1945. naj naročniki vrnejo, da jim bo uprava poslala nove. Tretja številka lista nam je popolnoma pošla. Zato je ne naročajte več!

Slovenskega čebelarja,

in sicer stare, nepopolne letnike od leta 1920 naprej, lahko dobe zadrušniki po Gorenjskem in Štajerskem brezplačno. Zaračunali jim bomo samo poštnino in ovojnino. Letnikov 1942 in 1945 nimamo, na razpolago pa so še številke 5—12 iz leta 1941.

Zadružnike,

ki se obračajo naravnost na zadrugo v Ljubljani, pozivamo, naj skušajo zadevo urediti pri svoji pristojni Čebelarški družini ali podružnici, ki poznata razmere svojega področja bolje nego izvršni odbor v Ljubljani. Semkaj se obračajte res samo tedaj, če na vprašanje ne more odgovoriti niti družina niti podružnica. Za odgovor priložite znamko!

Večja naročila

čebelarških potrebščin sme Zadružna čebelarna izvršiti posameznikom le tedaj, če se izkaže kupec s potrdilom svoje podružnice ali OF odbora, da potrebuje potrebščine res nujno in samo zase. Preiskrbite si torej taka potrdila, da ne boste hodili v Ljubljano zastoj. Za malenkostne potrebščine ni treba potrdila.

Pristop v Čebelarstvo zadrugo

Mnogi čebelarji se zglašajo v naši združni pisarni zaradi vpisa v zadrugo. Povejte takim prosilcem, da jih bo uprava sicer vpisala in sprejela denar, da pa bo za vsakega vprašala njegovo pristojno podružnico, če ga lahko sprejme. Da nam prihranite delo, priglasite svoj pristop le svoji pristojni podružnici ali družini, ki mora voditi točno evidenco o vseh svojih članih.

Pristopne izjave

pišite razločno in čitljivo. Ne pozabite napisati poklica. Na hrbtni strani navedite število čebeljih družin po sistemih panjev. **Izjavo mora vsak sam podpisati, sicer ni veljavna.** Dokler zadruga ne prejme denarja, ne more biti nihče sprejet.

Označite položnice!

Nekateri člani nakazujejo združni upravi po poštni položnici denar brez vsake označbe, čemu ga pošiljajo. Zato prosimo čebelarje, naj vselej zapišejo na hrbet položnice, kako naj porabimo poslani denar. S tem bodo upravi prihranili delo, čas in denar, ki ga mora izdati za poštnino pri medsebojnem dopisovanju.

Kuha voščin

Zberite voščine in jih pošljite Čebelarški zadrugi v Ljubljani, da vam jih prekuha v vosek. Za svoje delo bo računala samo dejanske stroške, ki jih lahko poravnate v denarju ali pa z odteglajem v vosku, če se s tem načinom poravnave strinjate. V tem primeru bomo plačali kg voska po 200 din. Ako nabereмо kaj voska, bomo lahko postre-

gli s satnicami tistim čebelarjem, ki so trpeli škodo med vojno pri svojih čebelah. Pomagajmo drug drugemu! Tako bomo najbolj dvignili slovensko čebelarstvo, ki je med vojno zelo trpelo.

Sladkor

Opozarjamo, da je zadruga ves razpoložljivi sladkor za krmljenje čebel razdelila in razposlala. **Zato je vsaka prošnja za nakazilo novega sladkorja brezuspešna.** Zelo značilno je, da zahtevajo nekateri čebelarji samo čist, torej nedenaturiran sladkor.

Čebelarških poslovalnic

izvršni odbor zadruge zaradi pomanjkanja čebelarških potrebščin začasno ne bo ustanavljal. Podružnice naj zberejo skupna naročila svojih članov in naj jih pošljejo Združni čebelarni, da po možnosti ustreže njihovem naročilu.

Nakup čebel

Na zadrugo se obračajo nekateri čebelarji s prošnjo, da bi jim poslali čebele v kranjcih. Naročila gredo v stotine. **Zadružniki, napravite ponudbe! Javite število kranjčev, točen naslov in ceno!**

Popis zaloge voska

V Službenem listu FLRJ št. 12/46., str. 121, je izšla odredba o postavitvi čebeljega voska pod upravo načrtnega razdeljevanja. S tem v zvezi je bil odrejen popis zalog voska. Vsi okrajni ljudski odbori so prejeli nalog, da nujno zberejo za svoje področje potrebne podatke. Pozivamo svoje člane, da prijavijo svojo zalogo voska.

Čebelarji,

ako opazite na tržnih stojnicah prodajalce z vrbovimi vršički, stopite k njim in jih prijazno poučite, da je trganje in rezanje mačic prepovedano. Povejte jim, da s tem delajo čebelam veliko škodo, ker jim jemljejo cvetni prah, ki ga čebele potrebujejo za svoje mladice prav tako kakor otroci kruh. Morda bo lepa beseda več zalegla kakor kazen. Čebelarji, ki ste v krajevnih ljudskih odborih, pojasnite neukim ljudem, naj ne pustošijo cvetoče narave!

Čebelarji,

opazujte, katere vrbe razvijajo spomladi med prvimi svoje mačice in katere začno čebele najprej obletavati. Zapišite si začetek in konec cvetenja! Če je mogoče, izmerite tudi dolžino mačic do milimetra natančno!

Čebelarke potrebščine, ki jih ima **Zadružna čebelarna v zalogi:**

AZ panji na 9 in 10 satov
Polovičarji na 9 satov
Kranjiči
Palice za AZ panje na 9 in 10 satov
Tečaji, francoski
Tečaji na vijak
Škrnjaki vseh velikosti
Šarnirji, ozki
Zapahi za okenca
Vijaki razne velikosti
Mreže za okenca
Matične rešetke
Kvačice
Kvačnice
Zabijači
Satniki, nezbiti
Zapahi za žrelo na babico
Zapahi, dvokrilni
Kotniki
Begalnice, trofolovke
Slamnice za AZ panje na 10 satnikov
Šotal
Zica
Žveplalniki
Zajemalke za vosek
Stojala za odlaganje posameznih satov
Klešče za prečno stavbo
Omelca
Pitalniki
Turinški baloni
Matičnica (prof. Verbičeva), kranjica,
Škatlica za pošiljanje matic
Matič. za plemenilnike
Posnemači
Lončki za med: 1/4, 1/2, 1 kg
Razne etikete
Pločevinaste posode za med
Društveni znaki
Članske izkaznice
Kolajna »Antona Janšec«

Knjige:

Čebelne bolezni
Anton Janša
Vrednost in uporaba medu
Zbornik 1944 — vezan in broširan

List izhaja mesečno. Glavni in odgovorni urednik: Rojec Vlado. Izdaja Čebelarška zadruga za Slovenijo. Tiska Zadružna tiskarna v Ljubljani. Letna naročnina za zadržnike 40 din, za nezadržnike 60 din, posamezna številka 5 din. V inozemstvu stane list 80 din.

ZAVAROVALNI ZAVOD

SLOVENIJA

je osnovan iz

VZAJEMNE ZAVAROVALNICE,
od katere je prevzel vsa zavarovanja

V upravi zavoda sodeluje
NARODNA VLADA SLOVENIJE
z večino odbornikov.

Zavaruje:

požar — vlom — steklo
— zvonove — nezgode —
avtomobile — transport
življenje — Karitas

ZAVAROVALNI ZAVOD SLOVENIJA

podružnica

Celje

Vodnikova 2

centrala

Ljubljana

Miklošičeva 19

tel. 37-76, 37-77

podružnica

Maribor

Orožnova 8

telefon 29-80

**Slovenski čebelarji! Zavarujte vse svoje premoženje
in nepremično premoženje
pri Zavarovalnem zavodu Slovenija!**